

Ludvig Holberg
DEN STUNDESLØSE
Comoedie udi tre Acter

Digital udgave
for
Sorø Amatør Teater og HolbergTeatret

ved
Bjørn Andersen
holberg.nu

version 1.2, 28.06.2008

Hoved-Personerne

Comoedien

Actus I

Scena 1

Scena 2

Scena 3

Scena 4

Scena 5

Scena 6

Scena 7

Scena 8

Scena 9

Scena 10

Scena 11

Actus II

Scena 1

Scena 2

Scena 3

Scena 4

Scena 5

Scena 6

Scena 7

Scena 8

Scena 9

Scena 10

Actus III

Scena 1

Scena 2

Scena 3

Scena 4

Scena 5

Om denne udgave

Hoved-Personerne udi Comoedien

VIELGESCHREY den Stundesløse
PERNILLE hans Pige
LEONORA hans Datter
MAGDELONE hans Husholderske
LEANDER Leonoræ Elsker
ERICH MADSEN en Bogholder
PEDER ERICHSEN hans Søn
OLDFUX en Avanturier

ACTUS I SCEN. 1.

PERNILLE

Der skrives nu saa mange Comoedier i Verden, og ingen skriver om en Stundesløs. Dersom nogen vilde tage sig saadan en for, kunde jeg give skønne Materialier dertil af min Herre. Man vil vel sige, at saadanne Characterer ere rare, og at ingen tænker derpaa; men der findes en Hob slige stundesløse Folk her i Landet, der stoye som de vare afsindige over slet intet, ligesom tvertimod der ere visse Folk, der kand have ti Ting i Hovedet paa eengang, og er dog at ansee som de vare gandske ørkesløse.

Jeg erindrer for nogle Aar siden, da jeg tiende hos en Lands-Dommer, og jeg engang reysede med hans Frue, da kom vi ind paa Veyen til en Kone, hvilken tog meget vel imod os, men syntes at gjøre alt formeget deraf. Nu var hun i Stuen, nu i Kielderen, nu satte hun sig paa Hylden, nu under Bordet, nu klamrede hun med Piiger, nu med Dreng. Vi bade hende ti gange, hun skulde ingen Umag gjøre sig for vor Skyld, thi vi kunde lade os nøye med et stykke Smøre-Brød. Hun tørrede Sveden af sig ti gange, og bad os have Taalmodighed en halv Times Tid. Fruen svor for mig, at hvis hun havde vidst, at Konen vilde have gjort saadan Væsen, havde hun heller taget ind i Kroen. Thi hun vilde nødig være formeget i Gield hos samme Kone, efterdi hun havde en Sag for Landstinget. Endelig blir Bordet bredet, og ventede jeg da i det ringeste at see en Postei til den første Ræt; men alle disse Anstalter faldt ud til en klumpede Meelgrød og 8 haardkaagede Æg. Men det var dog noget. Kunde Hr. Vielgeschrey endnu med all sin Stoyen gjøre saa meget som et Æg, var det ikke saa forunderligt som det er. Dersom han endnu gjorde det for at fordrive Kuld eller Skiørbug, kunde man sige, at der dog blev noget gjort. Saaledes bar en gammel Magister fordem om Vinteren Brænde op paa sit Kammer af Kielderen og siden af Kammeren ned i Kielderen igien, saa længe indtil han ingen Varme meer behøvede. Men Herren arbejder paa intet, det er intet, og det blir til intet. Der er ingen udi Huuset, som han roser for Flittighed, uden mig, og der er dog ingen, som gjør mindre Gavn, endskiønt jeg er altid geskiæftig. Forgangen da en spurde, hvor mange Folk han holdte, svarede han: ikkun een, thi Pernille er min Stuepige, min Kokkepige, min Cammertierer, min Secretaire, min Huusholderske, min Kone. Hvorvel det sidste i sær var Løgn. Ikke fordi jeg er just meere kydsk end en anden; men han har ikke stunder at ligge hos nogen, og jeg er aldrig smukkere i hans Øyen, end naar jeg har en Pen siddende bag Øret. Men der seer jeg Huusholdersken Magdelone komme.

SCEN. 2

Magdelone. Pernille.

MAGDELONE

Gid I faae en U-lykke, hvilke Skriver-Karle I ere!

PERNILLE

Altid skielder hun. Hvad fattes nu, Jomfrue?

MAGDELONE

Jeg saae igiennem en Sprekke ind udi Skriver-Stuen, der sidder de Hunde og drikker Spansk-Viin, og Herren veed ikke andet, end de skriver; og een af dem drak saadan Skaal: Magdelones Skaal, gid det gamle Orgelverk var gift.

PERNILLE

Ha! ha! ha!

MAGDELONE

Jeg er, Himlen skee Lov, ikke saa gammel endnu, at de har fornøden at ligne mig ved et gammelt Orgelverk.

PERNILLE

Det skulde jeg ogsaa meene.

MAGDELONE

Jeg har jo endnu ikke naaet mine 40 Aar.

PERNILLE

Ja hvad er det at regne for Alder? en Piige kand man nytte indtil hun er 50 Aar.

MAGDELONE

Og derforuden bær jeg min Alder meget vel; thi jeg har endnu ingen Rynker.

PERNILLE

Ey, hun har, min Troe, et got brugeligt Legeme endnu, det er Synd at sige andet. Det er slet ikke for hendes Ansigt eller Skabning, de foragte hende, men fordi hun forklager dem iblant for Herren.

MAGDELONE

Det er sandt Pernille! det er for min Ærlighed, at jeg maa lide alt saadant. De bilder Herren ind, at de slæber sig ihjel i hans Tieneste, og raaber paa høyere Løn, da de dog ikke fortjener Halvdeelen af det, de faaer, og derforuden har aldrig ringeste Skilling under Hænderne, uden de jo klipper noget deraf, saa at han omsider blir til en Staader.

PERNILLE

Ey, siig ikke det. Herren har min Troe alt for mange Øjen i Hovedet, og seer alt for nøye til udi Huuset, at nogen skulde kunde bedrage ham.

MAGDELONE

Just fordi han er saa flittig og geskiæftig, just derfor blir han bedragen. Naar jeg vil vare ham ad om hans Tieneres Utroeskab, har han formedelst andre unyttige Forretninger aldrig stunder at høre mig. Jeg skulde aldrig have blevet her saa længe, var det ikke for een Tings skyld.

PERNILLE

Hvad er det?

MAGDELONE

Det er, at han har lovet at skaffe mig en Mand. Men disse forbandede Forretninger, som kommer imellem, hindrer ham i hans Forsæt.

PERNILLE

Han har jo ikke stunder at gifte sig selv engang, langt mindre sin Huusholderske.

MAGDELONE

grædende bitterlig.

Jeg havde maaskee længesiden kundet være gift, om jeg ikke havde forladt mig paa hans Løfter.

PERNILLE

Jeg veed I kand jo ikke frie selv, Jomfrue. Jeg vilde ønske, det var Moden; Jeg skulde min Troe ikke heller gaae saa længe som jeg gjør.

MAGDELONE

Ney, det er sandt. Men Madame Kirsten Gifte-Kniv har tilbudet mig adskillige gange for en Discretion at skaffe mig en brav Mand, men jeg har altid biet paa Herrens Naade.

PERNILLE

Hun maa da ræt bryde en gang over tvert, Jomfru, og tage Herren med en Trompf, naar hun engang finder ham leedig.

MAGDELONE

Naar finder man ham leedig, Pernille? Ach, ach, om een kunde komme noget til i det samme, thi vi ere alle Mennesker, saa havde han det paa sin Samvittighed. Ach, ach, den forbandede Geskiæftighed! Men hvoraf kand det komme, at visse Mennesker ere saa Stundesløse?

PERNILLE

Jeg kand ikke viide, Jomfru. Jeg meener, at ligesom de, som ere fødte paa en Juule-Nat, seer altid Spøgelse, de som er fød udi Regenveyr, græder altid, saa, bilder jeg mig ind, at slige Stundesløse og arbeidsomme Folk som Herren maa være gjort i en Skriver-Stue eller fødte paa en Postdag.

MAGDELONE

Ey Snak!

PERNILLE

Ja Jomfru! det er saa kun min Meening, som jeg ikke vil tvinge andre til. Jeg har merket tit, at Herren har været gandske roelig, men saa snart han har hørt tale om Breve og Forretninger, er han bleven ligesom Don Qvichot, naar man taler om vandrende Riddere. Der maa visselig være en Hob geskiæftige Vædsker i Herrens Mave, hvilke maa have den Natur, at de begynder at fermentere, saa snart han seer et stykke Papir; Eller han i steden for Blod maa have Blek, som løber om i Aarene.

MAGDELONE

Hvad det er eller ikke er, saa lider jeg derved, og min Velfærd blir sat til side ved hans Stundesløshed.

PERNILLE

Hans egen Dotters Velfærd blir sat til side derved. Han har jo lovet hundrede gange at flye hende en Mand, men glemt det hundrede gange igien, og Monsieur Leander, som elsker hende i et heelt Aar, har endnu ingen Leilighed faaet at tale med ham derom.

MAGDELONE

Men er det Leanders og Jomfruens rette Alvor, at de vil have hverandre?

PERNILLE

Ja vist, I skal nok faae det at see.

SCEN. 3

Leonora. Pernille.

LEONORA

Hvor er Huusholdersken? Min Far kalder paa hende.

MAGDELONE

Saa maa jeg da løbe.

PERNILLE

Det var ræt vel, at hun gik. Nu kand vi tale noget sammen om det andet.

LEONORA

Ach Pernille! jeg forlader mig paa din Hurtighed og den Credit, du har hos min Far.

PERNILLE

I Dag skal det min Troe blive noget af; thi jeg veed ikke, Herren har haft nogen Tid mindre at bestille. Jeg har bestilt Leander at komme hid Klokken 9, og saa haaber jeg nok, at han skal faae et Qvarteers Tid at tale med Herren. Det er os kun om Tiden at gjøre.

LEONORA

Jeg haaber nok, at naar min Far seer hans Person, og hører hans Stand og Vilkor, saa blir det ikke saa vanskelig Sag.

PERNILLE

Det er sandt nok, Jomfru! men Knuden er kun at finde en leedig Time hos ham. Men der hør jeg han kommer. Det er best, at I løber til side.

SCEN. 4

Pernille sætter sig ned ved Bordet at skrabe Penne-Fieder, og Vielgeschrey kommer ind udi sin Slaaprok, efterfuldt af 4re Skriverkarle, alle med Penne-Fiere bag Ørene.

VIELGESCHREY

gaaer frem og tilbage, stirrende paa et Stykke Papir, raaber:

Lars Dintfass!

LARS

løbende til ham.

Ja Herre!

VIELGESCHREY

gaaende til den anden Side.

Lars Dintfass!

LARS

Her er jeg, Herre.

VIELGESCHREY

gaaende til den anden Side stirrende.

Christoffer Federmesser!

CHRISTOFFER

løbende til ham.

Hvad har Herren at befale?

VIELGESCHREY

Hvad vilt du? Du seer jo, at jeg har at bestille.

CHRISTOFFER

Herren kaldte paa mig.

VIELGESCHREY

Det var Løgn, bie kun til jeg kalder paa dig. Hvor er Jens Sandbüchs? Er han ikke tilstede?

CHRISTOFFER

Jo han er, Herre.

VIELGESCHREY

Jens Sandbüchs!

JENS

løbende til ham.

Her er jeg, Herre.

VIELGESCHREY

gaaer stirrende til den anden Side.

Jens Sandbüchs!

JENS

løbende til ham.

Hvad har Herren at befale?

VIELGESCHREY

Har du reenskrevet Copien af forrige Uges Udgifter?

JENS

Ja Herre! her er den.

VIELGESCHREY

Er den confereret med Klakken?

JENS

Ja Herre! jeg og Christen Griffel confererede i Maares ved Lys.

VIELGESCHREY

I confererede vel saadan, som I confererede sidste gang. Jeg tør nu slet intet lade passere uden jeg har seel det igiennem selv. Hvad bestiller du Pernille?

PERNILLE

Jeg sidder og skraber Penne til rette for Skriver-Karlene.

VIELGESCHREY

Det holder jeg af. Jeg har meere Nytte af den Pige end af alle jer andre Døgenichter. Stat kun op lidt Pernille! jeg maa sidde og conferere. Christen Griffel [Jens Griffel]! læs du, du læser tydeligst.

CHRISTEN [JENS]

Den 21. udgivet (1) 3 Rdlr. 2 Mark Arbeydsløn for Herrens brune Klædning. (2) 4 Mark for et par Tøfler til Pernille.

PERNILLE

Det er sandt, jeg har glemt at takke Herren derfor. Jeg takker gunstige Herre! jeg skal slide dem op paa Herrens Sundhed.

VIELGESCHREY

Du kandst takke mig en anden gang, Pernille, ikke naar jeg sidder i Forretninger. Nu kunde vi allerede have avanceret et temmelig Stykke, hvis du ikke havde kommet med den Snak. Læs videre.

CHRISTEN GRIFFEL [JENS]

(3) For 4re Pund Kalve-Kiød 3 Mark (4) For 4 Potter Melk en Mark. (5) Drikke-Penge for det Fad forraadnede Pærer, som vi fik til Foræring, 1 Mark. Summa lateris 5 Rdlr. 5 Mark. (6) Et pund Caffè Bønner 1 Rdlr. Hent 2 Skilling i Theevand. 3 Skilling til en Qvint paa Jomfruens Luth.

VIELGESCHREY

Holdt! læs op igjen. Hvad fuldte efter de 2 Skilling i Theevand?

CHRISTEN GRIFFEL [JENS]

Derpaa følger 3 Skilling til en Qvint.

VIELGESCHREY

Gid I faae en U-lykke for jer Copiering og Conferering! Paa de 2 Skilling i Theevand følger 1 Skilling givet i Almisse til en Staader.

PERNILLE

Det var uforskammet at glemme saadant. Nu blir jo den heele Regning gal.

VIELGESCHREY

Maa du ikke vel sige det, Pernille? Er jeg ikke et Ulyksaligt Menneske, der har slige Tienere? I steden for at lette mig i mine Forretninger, flyer de mig fleere paa Halsen. Skriver nu om igjen I Skabehalse hver sin Copie, saa veed jeg endelig den maa blive rigtig.

PERNILLE

Vil ikke Herren drikke Thee?

VIELGESCHREY

Faaer jeg stunder til at æde eller drikke? Nu har jeg to Breve at skrive. At skrive et Brev holdes kun for en Bagatelle, men af dem der ikke har forsøgt hvad det er; thi her skal paa eengang tænkes paa Postpapiir, Pen, Blek, Lys, Zignet, saa at en kand blive gal i Hovedet, naar man tænker derpaa.

PERNILLE

Herren glemte endnu at regne Lak med.

VIELGESCHREY

Det er sandt Pernille, det er u-endeligt. Nu, skriver I Karle der henne?

KARLENE

Ja.

VIELGESCHREY

Hvor ere alle mine Skriver-Sager, Pernille?

PERNILLE

flyver omkring.

Her er Postpapiir, her er Lak, her er Signet.

VIELGESCHREY

Denne Piige kunde jeg ikke undvære; thi hun har Memoriam localem.

Sætter sig ned at skrive, men reiser sig strax.

Pernille!

PERNILLE

Herre!

VIELGESCHREY

Har Hønsene faaet Mad?

PERNILLE

Ney! Herren plejer selv at give dem.

VIELGESCHREY

Hvor er de Oste-Skaarper, jeg skar i gaar?

PERNILLE

De ligger hen i Skuffen.

VIELGESCHREY

kaster ud igiennem Vinduet.

Tipe, Tipe, Tipe.

SCEN. 5

Leander. Personerne af forrige Scene.

PERNILLE

Nu kommer han ræt til pas, førend Herren kommer i med at skrive. See, gak nu imod ham.

LEANDER

Jeg beder ydmygst om Forladelse min Herre. Jeg har noget at tale med ham, som er mig saavelsom ham selv magt paaliggende.

VIELGESCHREY

Hvad er det? Han er saa god at sige sin Meening kort, thi Tiden er knap for mig.

LEANDER

Jeg er Jeronimus Christophersens Søn.

VIELGESCHREY

Jeg kiender Monsieur Jeronimus. I har en brav Mand til Far.

LEANDER

Jeg er kommen her efter min kiære Fars Raad og Villie, at ...

VIELGESCHREY

til Skriverne.

Skriver I der henne, Karle?

TUTTI

Ja vi gjør.

VIELGESCHREY

Lad engang see, hvor vit I er kommen. Om Forladelse, Monsieur, et Øyeblik.

Gaaer hen til det lange Bord.

SCEN. 6

Vielgeschrey. En Barbeer. En Skrædder. En Bonde. Leander. Pernille. Skrивerne.

BARBEEREN

kommer først ind.

Ich bin schon zwei mahl hier heute gewesen umb den Herren zu barbieren, aber der Herr war noch nicht aufgestanden.

VIELGESCHREY

Ja Mester, I maa expedere mig saa hastig som mueligt er; thi jeg har Hænderne fulde af Forrætninger.

Han sætter sig ned at lade sig barbeere. Medens

BARBEEREN

sæber ham, fører han saadan Snak.

Es ist ein grausames Wetter heute.

VIELGESCHREY

Det merker jeg.

BARBEEREN

Ich weiss nicht, wie es mit der Welt beschaffen ist, jo mehr man lebt jo ärger gehts, man höret und siehet nichts als Böses. Der Herr hat vielleicht gehöret, was in diesen Tagen passiret ist?

VIELGESCHREY

Ney, jeg har intet Nyt hørt; Jeg har ikke heller stunder at spørge om Nyt, thi jeg har nok i mine egne Sager, og faaer ikke et Øyeblik Tid til at tale med en ærlig Mand.

BARBEEREN

So will ich es denn Ihro Gnaden erzehlen. Eine Matrosen-Frau in den Neuen-Buden hat auf einmahl 32 Kinder zur Welt gebracht, und war doch nicht dicker als eine ordinaire schwangere Frau. Wie kann Ihro Gnaden das begreifen?

VIELGESCHREY

Jeg har ikke fornøden at bryde mit Hoved med at begribe det; thi jeg maa først vide, om det er sandt.

BARBEEREN

Das ist so wahr als ich hier stehe, denn ich kann die Historie mit Umständen erzehlen, denn die Kinder wurden alle getaufft, aber sturben gleich darauf.

EN BONDE

kommer ind.

God Morgen, Hosbond. Jeg har Penge at yde for 2 pund Byg og et Boel-Sviin.

VIELGESCHREY

gaaer fra Barbeeren gandske oversæbet.

Du staaer jo for 3 Pund Byg.

BONDEN

Ja jeg veed det nok, go Hosbond; men Hosbonden maa give mig efter det eene pund Byg i Aar, thi Tiderne ere saa slet for os, som de aldrig har været.

VIELGESCHREY

Det er en gammel Snak den. I klager altid.

BONDEN

Ja Hosbond, hvem der har høye Marker som vi, den har ikke faaet meget i Aar. Kornet syntes vel at være noget, da det stod paa Ageren; Drollen splide mig ad, Hosbond, fik vi ikke mindre Korn i Aar end i Fior. Og det er knapt, at man vil give os en Rdlr. for Tønden paa Torvet. Veed Hosbond ikke, hvad Capitels Kiøb blir i Aar?

VIELGESCHREY

Ney, jeg kand ikke viide. Men hør! du maa give mig Penge for 3 Pund.

BONDEN

Ach, jeg vilde gierne, go Hosbond! jeg vilde gierne; men Hosbonden maa have Taalmodighed med mig i Aar, saa skal jeg siden stræbe som en ærlig Mand, baade at betale Skat og Landgilde.

VIELGESCHREY

Du lover saa alle Aar, og det er dog lige nær.

BONDEN

Ja Gud bedre, Hosbond! naar Skab kommer paa Qvæget og tar vore Heste bort, saa at vi maa leye for Penge vore Naboers Heste at pløye Jorden med.

Bonden tar nogle Penge op af en Klud, som Vielgeschrey tæller.

EN SKRÆDDER

kommer ind.

Herren har vist forlanget, at jeg skulde tage Maal til en Klædning.

VIELGESCHREY

løber fra Pengene.

Naar det kommer, saa kommer det altsammen paa eengang.

SKRÆDDEREN

Det skal være giort i et Øyeblik, Herre.

Han lader tage Maal af sig.

BONDEN

Pengene var jo rigtig, Hosbond, for de 2 Pund Byg?

VIELGESCHREY

løber til Bonden igjen.

Det er sandt, jeg talte ikke alle Pengene. Her kommer saa meget paa eengang, at man maa blive gal i Hovedet.

Tæller Pengene igjen.

BARBEEREN

Will der Herr, dass ich ein ander mahl wiederkommen soll?

VIELGESCHREY

Jeg er jo alt raget, Mester!

Tar sig om Hagen og føler Sæben.

Hillemænt! Sæben tørres ind i Ansigtet. Hav Taalmodighed lidt, medens jeg rages.

Sætter sig ned og siger:

Ach, Gud bedre den, der har meere at forrette, end han kand overkomme! Skriver I der henne?

De svarer

Ja.

PERNILLE

Ach, gunstige Herre! vil han ikke tale et Ord med denne fremmede Herre, der har biet saa længe?

VIELGESCHREY

Hillemænt! det var sandt. Gaaer bort I andre og kommer igjen om en Time. Om Forladelse, Monsieur, at jeg har ladet ham staae saa længe. Han seer selv, hvordan jeg er omspændt af Forretninger. Hvad er ellers hans Begjæring?

LEANDER

Min Herre! Jeg er Jeronimus Christophersens Søn, som med min Fars Villie kommer hid at begiære hans kiære Datter, som jeg nogen Tid har baaret Kiærlighed til. Min Far skulde selv have haft den Ære at opvarte Hr. Vielgeschrey, og paa mine Vegne giort dette Forslag, men en liden Upasselighed hindrer ham at komme ud i disse Dage.

VIELGESCHREY

Monsieur! jeg takker ham for hans gode Tilbud. Men maatte jeg tage mig Frihed og spørge, hvortil han har appliceret sig?

LEANDER

Min Far har intet sparet paa min Optugtelse, han har ladet mig reise Udenlands, ladet mig lære alle galante Exercitier og adskillige Sprog foruden Latin.

VIELGESCHREY

Det er got nok, Monsieur, men jeg er meget for en Sviger-Søn, der er arbeidsom, der fører en god Pen, og kand gaae mig noget til Haande i mine Forretninger.

LEANDER

Hvad det angaaer, saa kand jeg viise min Herre Prøver paa min Færdighed af adskillige Breve, som jeg har i min Lomme og vil tage mig den Frihed at viise Herren.

VIELGESCHREY

Skriver I noget der henne?

TUTTI

Ja.

VIELGESCHREY

Lad see, hvorlangt I er kommen.

Gaaer hen, og kommer til Leander igjen.

LEANDER

See her, min Herre! her er adskillige Breve saa vel paa Fransk som paa Latin.

VIELGESCHREY

Ney, Monsieur, det er ikke saa jeg meener; forstaaer han sit Bogholderie?

LEANDER

Ney min Herre! hvor til skulde det nytte mig?

VIELGESCHREY

Det kunde nytte mig; thi det andet slags Skrift er jeg ikke tient med. Jeg vil, at min Datter skal have en god Bogholdere, og eftersom Monsieur ikke forstaaer Bogholderie, saa maa han ikke tage ilde op, at jeg afslaaer hans Begjæring.

LEANDER

Jeg vil gjerne legge mig efter Bogholderiet for hans Jomfru Dotters skyld, som jeg saa inderlig elsker.

VIELGESCHREY

Ej, Monsieur! tal ikke derom. Den Profession skal man have lært fra Barndommen op. Og til med saa har jeg halvdeeles lovet min Dotter bort til Bogholder Erich Madsens ældste Søn Peder, som skal være en dygtig Karl og træde i sin Fars Fodspor.

LEANDER

Jeg er forsikret paa, at Jomfruen aldrig beqvemmer sig til at tage saadan Pedant, og jeg undrer mig over, at min Herre vil give sin Dotter til saadan en.

VIELGESCHREY

Jeg tænkte det nok. I gode Cavaliers kalde alle dygtige og lærde Folk Pedanter. Det er en Person, som kand lette mig meget i mine store Forretninger, som voxer mig over Hovedet.

LEANDER

Jeg veed ikke, hvad Forretninger en Mand kand have, der sidder i ingen Bestilling.

VIELGESCHREY

Jeg har saa mange Forretninger, at jeg faaer ikke Stunder til at æde og drikke. Pernille! han siger, at jeg ingen Forretninger har. Det kand du vidne med mig.

PERNILLE

Herren har 10 Mænds Arbeide. Det er hans U-venner, som siger ham paa, at han har ingen Forretninger. Herren holder jo foruden mig 4 Skriverskarle, hvilket alleene er Beviis nok, at han har Forretninger.

VIELGESCHREY

Og jeg kommer endnu til at tage et Par an. Skriver I noget der henne, Karle?

TUTTI

Ja, vi skriver af all Magt.

LEANDER

Min Herre! jeg kand forsikre ham paa, at hans Dotter aldrig skal faae den Pedant.

VIELGESCHREY

Hvem Pokker vil hindre mig derudi?

LEANDER

Det skal jeg, det skal jer Dotter selv.

VIELGESCHREY

Det er artig!

LEANDER

Jeg kand forsikre min Herre paa, at der intet skal blive af.

VIELGESCHREY

Og jeg kand forsikre jer paa, at hun skal blive gift med Peder Erichsen Bogholder, inden Soel gaaer ned. Adieu, Monsieur! jeg har ikke Stunder at tale med ham meere.

Leander gaaer bort.

VIELGESCHREY

Har du hørt Magen til den Karl, Pernille?

PERNILLE

Det bekiender jeg, havde det ikke været af Respect for Herren, saa havde jeg givet ham een paa hans Mund.

VIELGESCHREY

Den Karl vil foreskrive en brav Mand, hvem han skal gifte sin Dotter til, og foragte en Bogholder. Jeg har en hob at bestille, men jeg faaer da at tale med min Dotter lidt. Leonora, kom ind!

SCEN. 7

Leonora. Vielgeschrey. Pernille. Skriversne.

VIELGESCHREY

Min Dotter! hvor vel mine Forretninger ere store, saa tænker jeg dog paa din Velfærd.

LEONORA

Jeg takker min hierte Far.

VIELGESCHREY

Jeg har i Sinde at gifte dig.

LEONORA

Jeg takker.

VIELGESCHREY

Og det med en brav forstandig Karl.

LEONORA

Jeg er forsikret om, at min Far gir mig ikke bort uden til et skikkeligt Menneske.

VIELGESCHREY

Og jeg vil, at du skal have Bryllup med ham inden Aften.

LEONORA

Ligesom min kiære Far finder det for got.

VIELGESCHREY

Jeg har ikke villet spørge dig til Raads, førend jeg lovede dig bort, saasom jeg er vis paa din Lydighed imod din Far.

LEONORA

Ach, min hierte Far! jeg faaer just den Person, som jeg mest elsker.

VIELGESCHREY

Det er den Person, som jeg nævnede for dig i gaar Aftes.

LEONORA

Ney, Papa talede intet derom i Aftes.

VIELGESCHREY

Saa har du glemt det mit Barn! Jeg har hundrede Ting udi Hovedet, og kand dog bedre komme en Ting ihu end nogen af jer andre. Personen er et fornuftig ung Menneske.

LEONORA

Ja, det er min Troe vis.

VIELGESCHREY

Og har en brav Mand til Far, i hvis Fodspor han vil træde.

LEONORA

Det tviler jeg ikke paa.

VIELGESCHREY

Og inden 4re Aar vil blive den dygtigste Bogholder udi Byen.

LEONORA

Hvad, Leander Bogholder?

VIELGESCHREY

Han heeder ikke Leander, han heeder Peder og er Erich Madsen Bogholders Søn.

LEONORA

Ach Himmel, hvad hører jeg! Jeg tænkte, at det var Leander Hr. Jeronimi Søn.

VIELGESCHREY

Ha! ha! ney mit Barn, det er ikke Parti for dig. Den Snushane var her nyelig, men fik strax Afslag.

LEONORA

Ach jeg elendige Menneske! Vil I give mig bort til saadan en Pedant?

VIELGESCHREY

Hør! Mine Forretninger tillader mig ikke at holde længere Snak med dig, gak strax ind, og lav dig paa at giftes med den unge Bogholder inden Aften.

LEONORA

gaaer grædende.

VIELGESCHREY

Pernille! følg du efter hende og forehold hende den Lydighed, hun er sin Far skyldig.

PERNILLE

Herren maa ikke tvile derpaa. Jeg skal herudi være han ligesaa troe som i alt andet.

VIELGESCHREY

Skriverkarle! kommer op paa Salen, der kand vi forrette vore Sager i Roelighed.

De stikke alle Pennene under Ørene og gaaer.

SCEN. 8

Pernille. Leonora.

PERNILLE

Den, som vil spille noget Puds, maa først søge at komme i dens Credit, som han vil optrække. Naar Herskabet i et Huus er Gudfrygtig, stille alle habile Tienere sig ogsaa Gudfrygtige an, og derved komme fort og gjøre hvad de vilde. Naar store Herrer gjøre sig en Glorie af at drikke hin anden i Seng, insinuere Tienere sig ved det samme. Naar store Herrers Genie er at stoye over slet intet, seer man ogsaa Tienere at puste og tørre Sveden af sig, skjønt de intet forrette. En habil Tiener, der vil gjøre et Skielmstykke, maa først udstudere sit Herskabs Naturel, og iføre sig det samme. Dette har jeg taget i agt, og derfor stoyer meest i Huuset, og mindst forretter, hvorudover jeg meest er hørt af alle. Naar Herren klager over sit Arbeide, klager jeg med; naar han stoyer, stoyer jeg med; naar han tør Sveden af sig, tørrer jeg med; naar han for sine Forretningers skyld finder det raadeligt at give sin Datter bort til en Bogholder, roeser jeg saadant Parti, skjønt jeg i mit Hierte er saa lidt derfor, at om I selv, Jomfru, blev saa gal at ville have saadan Mand, skulde ingen være meere jeres Fiende end jeg.

LEONORA

Du har ikke behov at være bange derfor.

PERNILLE

Lad saadan Slyngel gaae hen og gifte sig med et gammelt Blek-Horn. Er han skabt til at ligge i saadan Jomfrues Arm, og er I skabt til at være Madame Bogholders?

LEONORA

Ach, Pernille! jeg forlader mig aleene paa dig. Men hvori bestaaer det Anslag, hvorved du agter at gjøre det til intet, og befodre min Kierlighed med Leander?

PERNILLE

Ey Jomfru! jeg siger ikke mit Anslag, førend det heele Senat blir samlet.

LEONORA

Jeg troer, at Leander og hans Tiener kommer hid paa Øjeblikket.

PERNILLE

Gid de vilde komme; thi nu er den eeneste Tid vi faaer Leylighed at tale sammen i Dag. Jeg laver til Barsel med Tvillinger, og Leanders Favorit, Oldfux, skal være Jordemoer. Jeg har Bud efter dem. Men see! der kommer de.

SCEN. 9

Leander. Leonora. Pernille. Oldfux.

LEANDER

Ach, allerkiæreste Jomfrue! jeg har aldrig havt saadan ond Time som denne, siden jeg fik saadan haanlig Afviisning af hendes Fader.

LEONORA

Ach Leander! den har ey heller været mindre ond for mig.

PERNILLE

Hør I got Folk! her er ingen Tid til at holde lang Fadder-Snak. Jeg har en hob Machiner i Hovedet, som skal sættes i Verk.

LEONORA

Lad os nu høre dit Anslag.

PERNILLE

Mit Anslag? meen I, Jomfrue, at eet Anslag vil forslaae? Der har mødt mig saa mange Vanskeligheder udi mit Foretagende, at jeg har været nogle gange færdig til at forlade det heele Verk.

LEANDER

Ach, lad os da høre, hvad du har paafundet for at hielpe os.

PERNILLE

Hør, Monsieur! kand I agere en Pedant udi Nødsfald? derudi bestaaer Hovedposten.

OLDFUX

Hvad han ikke kand, det skal jeg nok lære ham.

PERNILLE

Kiender du Erich Madsen Bogholders Søn?

OLDFUX

Jeg har seet ham mange gange paa Gaden.

PERNILLE

Hans Person maa Leander tage sig paa, og komme til Herren for at frie.

OLDFUX

I dette første Anslag gjør jeg to Anteigninger: (1) har Hr. Vielgeschrey nyelig talt med Leander, og (2) kiender han Bogholderen, efterdi han har udvalt ham til Sviger-Søn.

PERNILLE

Dine tvende Anteignelser sætter jeg en Stræg over igien. Hr. Vielgeschrey har aldrig talt med Leander uden eengang. Og lad være han havde talt 10 gange med ham, saa kiendte han ham dog ikke. En Mand, i hvis Hovet vrimler saa mange Forretninger som Myrer i en Tue, kiender ikke saa læt Folk igien. Det er knapt, at han kiender mig iblant; thi i gaar stod han længe og talte med mig, og kaldte mig Magdelone. Tilmed skal Leander føre sig saaledes op baade udi Klædedragt og Lader, at han skal kunde bedrage hvem det skulde være. (2) har jeg udspioneret, at Herren har aldrig talt med den unge Bogholder, men alleene med hans Far. Meener du, at jeg ikke overlegger mine Sager?

OLDFUX

Ja saa tar jeg mine Ord tilbage. Jeg hører, at det kand lade sig gjøre. Men naar da den rette Bogholder kommer, saa blir jo Bedrageriet aabenbaret.

PERNILLE

Han maa vel komme, det skal dog ikke blive aabenbaret. Naar Leander har været her først, maa den

anden gjerne komme siden.

OLDFUX

Ey! det gaaer aldrig an, uden man mager det saa, at den rette Bogholder ikke kommer ind.

PERNILLE

Hvis det stod i min Magt, saa havde jeg ikke nær havt saa mange Omsvøb at speculere paa. Jeg kand ikke hindre ham at komme ind; thi jeg staaer ikke altid ved Porten, og Gaards-Karlen har Ordre at lukke ham ind. Men hør nu, hvad der maa giøres: Leander skal komme hid Klokken 2, som er en Time for den anden kommer, og saa faaer han Herren i Tale og Tilsagn paa hans Datter. Men førend Pedanten kommer, maa vi indvikle Herren udi nogle uformodende Forretninger, saa at han ikke faaer stunder at tale med ham.

OLDFUX

Meener du da, at han gaaer bort uden Beskeed?

PERNILLE

Han skal gaae meget fornøyet bort.

OLDFUX

Hvor Pokker kand det lade sig giøre?

PERNILLE

Jeg er ikke kommen halv-veys endnu. Vi har her en giftesyg Huusholderske, hun heeder Magdelone, som Herren har tit lovet at forsørge; Hende bilder jeg ind, at Bogholderen frier til. Naar han nu kommer, medens Herren er i Forretninger op til Ørene, saa raader jeg ham at lade Jomfruen komme ned at entretenere Bogholderen, men i steden for Jomfruen bringer jeg ham Magdelone ned, som meener, at det er hendes Frier.

OLDFUX

Hillemænt! det er alt for store Anslag for en Piige, som du est. Men eftersom Magdelone er noget til alders, kand han maaskee ikke fatte Kierlighed for hende.

PERNILLE

Fatter han ikke Kierlighed til hende, saa er det disbedre. Men resolverer han sig til at tage hende, som jeg nok troer (thi slige Karle seer kun efter Penge og Velstand), saa kand Magdelone derover ogsaa blive gift, og Comoedien disartigere blive spillet; thi jeg kand ikke nægte, at jeg jo gjerne vilde have Magdelone gift med denne Bogholder.

OLDFUX

Ha ha ha! Men jeg seer saa mange Vanskeligheder ved alt dette, at jeg kand aldrig bilde mig ind, at det vil løbe vel af.

PERNILLE

Naar jeg kun faaer Herren indviklet brav udi Forretninger, tviler jeg ikke om got Udfald.

OLDFUX

Men at vikle ham ind i Forretninger kand just forderve Sagen; thi saa sætter han Bryllupet op, og faaer imidlertid Sandheden at viide.

PERNILLE

Det skal jeg nok sætte en Pind for; thi jeg svær ham til, at Leander luurer paa at snappe Jomfruen bort (hvilket er sandt), og raader ham at iile med Bryllupet. Og, som jeg blir Herrens Geheime Raad, saa bestemmer jeg Leander, som er forklæd, i en Hast, og den anden skal ikke komme, førend det er forsilde. Jeg skal nok drive dette igiennem uden Hexerie.

OLDFUX

Jeg ønsker dig Lykke, Pernille!

PERNILLE

Meener du, at du skal imidlertid være ørkesløs?

OLDFUX

Jeg seer ikke, at jeg har noget at forrette udi alt dette, med mindre du ogsaa vil gifte mig med det samme, og paa eengang have den Ære at slutte en Triple-Alliance eller 3 Gifte-Tractater.

PERNILLE

Ney, du skal faae nok at bestille. Du skal bringe Herren udi Forretninger og Uroelighed. Først skal du komme hid som et Bud fra Leander at lade Herren viide, at han har i Sinde at paaføre ham en Proces, efterdi han vil give til en anden hans Datter, som ved adskillige Breve har forpligtet sig til Leander. Naar han saa faaer det at høre, blir Hovedet kruset paa ham, og jeg raader ham da at skrive et fyndigt Brev til Leander, og at consulere en Advocat, om han strax skal fare fort med Bryllupet for at gjøre slige Truseler til intet. All den Hielp jeg behøver af dig, er kun at sætte Herren udi fortrædelige Forretninger.

OLDFUX

Men naar Advocaten kommer, saa siger han vel, at Herren skal give sig tilfreds, og at de Truseler har intet at betyde.

PERNILLE

Derfor skal du ogsaa agere Advocat, og stille dig saa gal an, at han gaaer lige klog fra dig. Kand du ellers hitte paa noget andet at spille Tiden for ham, saa er det disto bedre; thi Vrede og Forretninger ere Hiulene, som skal drive vor Machine.

OLDFUX

Det er en forbandet Machine. Jeg kand blive Hovedsvimled alleene af det, jeg hører fortælle hvordan den er sammensat. Hvad Fanden er det ikke, disse Qvinder kand hitte paa!

PERNILLE

Du skal være ved Haanden, og lave dig paa saadan Dragt, som er nødvendig at bruge, og jeg skal ved en liden Pige, som jeg har, lade jer begge vide, naar Tid er at spille en Rulle. 3 Personer skal du agere, først Budet fra Leander, siden Advocat, og endelig en Barbeer, thi han maa have Skiægget af sig i Eftermiddag. Om en Time maa du være her med dine Præparatorier. Jeg skal indlade dig i et Cammer, og vare dig ad, naar du skal komme ind. Det er alt hvad du skal have i dit Hoved, det øvrige skal jeg sørge for.

LEANDER

Men om nu denne Machine gaaer i stykker, hvad da?

LEONORA

Om det ikke lykkes, saa forlader jeg jer dog ikke, Leander. Jeg omkom mig før selv, førend jeg tog den Pedant.

PERNILLE

Jeg skulde før vride Hovedet om paa jer, Jomfru, førend I skulde blive Madame Peder Bogholders.

LEANDER

Jeg takker dig for din Iver og Troeskab, Pernille!

OLDFUX

Han takker hende for hun vil have den Godhed at vride Hovedet om paa hans Kiæreste!

LEANDER

Ney, Oldfux! det er ikke saa at forstaae.

OLDFUX

Dette Giftermaal med Magdelone, kunde man ikke lade det fare for at gjøre Intriguen mindre vanskelig?

PERNILLE

Men kunde du ikke holde din Mund og alleene tage vare paa det, som jeg har sagt dig? Jeg vil, at Magdelone skal blive gift med det samme for en vis Aarsags skyld. Naar man vil gjøre noget, saa maa man gjøre det saa, at det kand høres og spørges. Gaaer nu jer Vey.

De gaaer.

PERNILLE

Ney, bie lidt! Jeg vil see, hvordan Monsieur Leander bær sig ad at agere Pedant.

LEANDER

Jeg veed min Troe ikke, førend Oldfux exercerer mig.

OLDFUX

Maatte jeg kun gaae i jer Sted, skulde det ingen Fare have. Lad engang see, hvordan I vil bære jer ad, naar I skal spille saadan Person; bild jer ind, at jeg er Hr. Vielgeschrey, hvis Datter I skal begiære.

LEANDER

Jeg kommer efter min Papas Ordre, til hvilken min Hr. Vielgeschrey har behaget at proponere ...

OLDFUX

A er I gal? Det er jo Kammer-Junker Snak og Complimenter. Er det at agere Skolemester? Giv nu agt engang paa mig. Jeg Peder Erich Madsens ældste Plante, Barnefod udi Aabenraae, kommer her i dag at angrasere min allerringeste Person i min gunstige Herres Huld og Bevaagenhed, og at begiære til Ægte denne hans prima kiære Datter, secunda ikke, som eders Gunst har lovet min kiære Fatter Erich Madsen Bogholder, siger Erich Madsen Bogholder, at accordere, give og overantvorde til min kiæreste Ægtefælle, og det strax efter Sigt. Jeg tilskriver saadant allene min gunstige Herres Godhed, ikke mine meriterende Fortienesters Valuta; thi jeg bekiender, at naar jeg ligner min Persons Ringhed med saadan Jomfru, paa hvilken eders Gunstighed har behaget at give mig Transport, er jeg ikke værd at løse hendes Skoeremme, ja kand ey lignes anderledes valore intrinseco end en autorisered Seddel mod en Banco Daler. Ligerviis og ligesom en Skriver-Tavle udi Størrelse og Vigtighed overgaaer et Griffel, saaledes og ikke anderledes overgaaer Jomfruens Dyd, Stand og Vilkor mine Dyder, min Stand, og min Vilkor. Hun er Skriver-Tavlen, og jeg er hendes indtil Døden underdanige Griffel. Imidlertid medens I saa taler, skal I stedse svinge med den høyre Haand og brav svelge Ordene ned.

PERNILLE

Det er got nok, Oldfux, men du maa dog ikke outrere din Tale saa meget.

OLDFUX

Ja ja! vi kand altid slaae noget af. Kom, lad os nu gaae hjem.

SCEN. 10

Leonora. Pernille.

LEONORA

Ach Pernille! jeg skielver og bæver, naar jeg tænker paa alt dette. Først er jeg bange, at Anslaget ikke skal lykkes, og for det andet frygter jeg for Folkes Eftertale, at jeg har fixeret min Far.

PERNILLE

Ey Jomfru! er ikke Kierligheden sterkere end som saa, saa har jeg en skøn Invention: I skal skille jer ved Leander, og blive Leonora Peder Erichsens.

LEONORA

Ach ney, Pernille!

PERNILLE

Ach jo, Jomfru! Vi har jo da ikke saa mange Hocuspocus fornøden.

LEONORA

Ach Pernille, hør mig!

PERNILLE

Jeg har eftertænkt det, Jomfrue! det er en stor Synd at narre sine Forældre, og det for en ringe Ting.

LEONORA

En ringe Ting, siger du?

PERNILLE

Ja vist mon det være en ringe Ting, naar I tar i Betænkning at spille et Puds for at nyde den.

LEONORA

Jeg har aldrig taget det i Betænkning, men jeg siger kun, at ...

PERNILLE

Adieu, Leonora Bogholders!

LEONORA

Ach, jeg dør af Sorg.

PERNILLE

Adieu, Madame Skrivertavle!

LEONORA

Hvis du slaaer Haanden af mig, tar jeg Livet af mig selv.

PERNILLE

Jeg har efter hendes Begiering først brudt mit Hovet, saa jeg nær er gal, og siden holder hun det for Synd at bruge List.

LEONORA

Ney vist gjør jeg ey! hielp mig allerkiæreste Pernille!

PERNILLE

Mon jer Far er ikke bekiendt tilforn over den heele Bye for hans Stundesløshed?

LEONORA

Jeg tar det aldeeles ikke i Betænkning.

PERNILLE

Mon han ikke af saadan Historie kand blive klog igien?

LEONORA

Ach, plag mig dog ikke meer!

PERNILLE

Mon nogen staaer større Fare end jeg, naar det bliver aabenbaret?

LEONORA

Vil du da ikke tilgive mig det, Pernille?

PERNILLE

Kys mig paa Haand da, og beed mig om Forladelse!

LEONORA

Ach gjerne.

PERNILLE

Saa! nu er jeg god igien. Men der kommer Magdelone. Comoedien maa begyndes paa hende.

Leonora gaaer.

SCEN. 11

Pernille. Magdelone.

PERNILLE

Nu Jomfrue! giv jer nu tilfreds. Nu er jer Forløsnings Tid kommen. I kommer, kand skee, i Brude Seng denne Aften.

MAGDELONE

Ach! er det sandt Pernille?

PERNILLE

Ja det er gandske sikkert.

MAGDELONE

Med hvem Pernille?

PERNILLE

Med en smuk velhavende ung Person.

MAGDELONE

Ach! mit Hierte pikker i mig af Glæde.

PERNILLE

Som forstaaer sit Bogholderie.

Magdelone græder.

PERNILLE

Der udi Brøken og Regnekonsten er den anden Alexander Magnus.

Magdelone græder.

PERNILLE

Der forstaaer sit Een maal Een som sit Fader-Vor.

MAGDELONE

Ach min deilige Pernille! du glæder mit Hierte.

PERNILLE

Der kand udregne baade med Griffel og Blianspen hvor mange Draaber der er i Pebling Søen.

Magdelone græder igjen.

PERNILLE

Men Herren har betinget sig af ham, at han skal gaae ham til Haande iblant i hans Forretninger.

MAGDELONE

Han maa gierne bruge ham om Dagen, naar jeg kun ellers maa beholde ham . . .

PERNILLE

Det forstaaer sig. Gid Pokker have en Mand paa andre Vilkor!

MAGDELONE

Men seer han vel ud?

PERNILLE

Han seer saa vel ud, at jeg blev gandske slagen, da jeg saae ham; thi han har et Ansigt og en Mine ligesom en, der har faaet Laudabilem til Attestatz, og gaaer paa Gaden saa modest og sædelig, som han skulde følge Liig.

MAGDELONE

Men har han ogsaa noget til beste?

PERNILLE

Det faaer I nok at viide, naar I blir gift med ham; ellers om han aldrig havde Midler, saa kunde han dog ved sin Pen og sin Griffel rigelig forsørge hende.

MAGDELONE

Men jeg er saa bange, Pernille, at Herren glemmer det igien.

PERNILLE

Ey, det er alt en sluttet Sag. Der fattes kun, at I skal tale med ham og give ham ogsaa Ja. Og staaer han jer ikke an, saa vil jeg nok have ham.

MAGDELONE

Du skal have en god Dag. Herren har jo friet for mig.

PERNILLE

Men om saa var, ikke han var fornøyet med hende, og syntes at hun var noget ved Alder, vilde hun da fortryde paa, om jeg tog ham?

MAGDELONE

Hvor gammel meener du vel at jeg er?

PERNILLE

I er jo fyrretyve Aar gammel.

MAGDELONE

Jeg har selv tilforn tænkt det samme, men nyelig seet efter og fundet, saa sandt som jeg er ærlig, at jeg er ikke meere end 30 Aar gammel; thi jeg har min Salig Faders Haand derfor, som ikke kand lyve.

PERNILLE

Man kand let forreigne sig. Jeg holdes nu af alle for at være 24 Aar gammel, men jeg er vis paa, at naar jeg engang ogsaa skal giftes, og seer efter, saa finder jeg min Salig Faders Haand for at jeg ikkun er 16 Aar. Min ældste Søster Anne havde ogsaa gjort en Misreigning, men tvertimod denne; hun fik en Frier, da man holdt for, at hun gik i sit Alders 14de Aar, man holdt det for tiligt at gifte hende i den Alder, men da man saae efter i Bogen, fandt man, at hun var 18 Aar gammel.

MAGDELONE

Ja see engang, hvordan man kand forregne sig, Pernille! Men naar kommer han hid?

PERNILLE

Han kommer Klokken 3 i Eftermiddag. Det er best, at Jomfruen gaaer hen og pynter sig. Hun kommer ellers ihu, hvad hun har lovet mig; thi jeg har formaaet Herren dertil.

MAGDELONE

De 50 Rixdaler skal du være vis paa. Der har du min Haand.

Hun giver Haand.

PERNILLE

aparte.

Nu er der allerede gjort Begyndelse. Det er stor Almissee ellers at skaffe denne Pige en Mand. Jeg har aldrig kiendt noget saa Gifte-Syg. Dersom Alderen nu allene hindrede hende i at blive gift, gik hun gierne op paa Tinget, og svor sig Fanden i Vold paa, at hun var kun 30 Aar.

Høyt.

Men lad os komme ind i jer Kammer lidt, Jomfrue!

ACTUS II

SCEN. 1

Vielgeschrey kommer ind i sine Klæer, men med Pennefiær bag Øret, og de 4re Skriverskarle følge ham efter, iligemaade med Pennefiære bag Ørene. Pernille har og Pen bag Øret.

VIELGESCHREY

tørrende Sveden af sig.

Pernille!

PERNILLE

Herre!

VIELGESCHREY

Jeg tænker paa den Straten Junker, som vilde sige, at jeg har intet at bestille.

PERNILLE

Man kand blive gal over saadan Snak.

VIELGESCHREY

Jeg har været henne til Erich Madsens, Pernille!

PERNILLE

Har Herren alt været der? det er mig kiert. Lovede han da at skikke sin Søn hid Klokken 3 i Eftermiddag?

VIELGESCHREY

Han kommer vist nok til den Tid.

PERNILLE

Ach jeg længes saa efter at see ham.

VIELGESCHREY

Klokken 3 kand du faae ham at see.

PERNILLE

Jeg haaber, at han kommer nok før; thi det er forliebte Folkes Maneer.

VIELGESCHREY

Det vil endelig ikke sige. Men ellers saae jeg ikke gierne at han kom for den Tid; thi der skal skrives 4 à 6 Bryllups-Breve, som skal skikkes nogle gode Venner med Posten.

PERNILLE

Men kand de komme saa hastig til Bryllupet?

VIELGESCHREY

Ney det er kun for Ceremonie. Jeg har og ikke stunder til at gjøre Bryllup. Der blir intet videre giort end Contracten sluttet udi nogle gode Venners Nærværelse. Men det er mig kiert, at du siger, min Datter har faaet bedre Tanker.

PERNILLE

Ey, det skal have gode veye. Derfor er det best at smeede medens Jernet er varmt og slutte Contracten i Aften.

VIELGESCHREY

Denne Aften skal alting være klar giort, og saa skal denne Snuushane, som var her i Maares, faae en lang Næse. Pernille, sæt dig ned ved Skriver-Bordet, du kand nok skrive en Copie med.

PERNILLE
Ja vist, Herre.

VIELGESCHREY
Tar jere Saxe, Karle!
De tar Saxerne efter Tempo.

VIELGESCHREY
Ere I færdige dermed?

TUTTI
Ja, det er beklippet.

VIELGESCHREY
Pennene fra Øret!
De tar Pennene fra Øret.

VIELGESCHREY
Dykker jere Penner!
De dypper paa eengang.

VIELGESCHREY
kaster Parykken fra sig.
Skriver! Saasom det har behaget Himmelen (Comma) ... har I det?
De skriver og repeterer det samme.

VIELGESCHREY
Ved en reen Kierlighed at sammenknytte tvende Parter (Comma) ... har I det?
De repeterer igjen.
Nemlig min ældste Datter, Leonora, og Seignr. Peder Erichsen Bogholder (Comma) ... har I det?
De repeterer igjen.
Saa er min Tienstlige Begiering ... Er nu ikke Hønsene kommen ind i Kiøkkenet igjen? Det er mig en forbandet Pige den Kokke-Pige.
Gaaer ud, og kommer ind igjen. Naar han er ude, stoje de og kaste Papiir Kugler paa hinanden.

VIELGESCHREY
De Dievle har ingen Ting at tage vare end det samme, og dog kand ikke passe paa at lukke mig den Kiøkken-Dør igjen. All Byrden i Huuset ligger paa mig. Hvor var det I slap? Læs op, Christen Griffel
[Jens Griffel].
Han læser op fra Begyndelsen.

VIELGESCHREY
Saa er min Tienestlige Begjæring, at han vilde med sin Nærværelse bivaane deres Ægteskabs Contract (Punctum) ... har I det?
De repeterer igjen.
Samme Ægteskabs Contract er berammet at sluttes den 1. April Styli Novi ... har I det?
De repeterer igjen.
Punctum ... har I det?
De repeterer:
Punctum.

VIELGESCHREY
Anne!

ANNE
kommer ind.
Hvad vil Herren?

VIELGESCHREY
Hør, Anne! den lille sorte Hønne maa ikke komme blant de andre. Alle de andre vil den Stakkel altid paa Hovedet. Hør du hvad jeg siger! thi jeg holder meest af den Hønne. Den har lagt mig siden Juul over 40 Æg. Christoffer Federmesser! du holder jo Bog over, hvad Høns, Giæs og Duerne yde. See efter i Hovedbogen, hvor mange Æg den lille sorte Hønne har lagt udi dette Aar.

CHRISTOFFER

Ja, det er, som Herren siger, 40 Æg. Hvad andet hun har ydet, er ikke anført.

VIELGESCHREY

Det er min Troe den beste Høne, jeg har. Derfor maa du have synderlig Øye med hende, Anne.

ANNE

Det skal skee, Herre!

Gaaer ud.

VIELGESCHREY

Hvor vit er I kommen, Karle? Jens Sandbüchs, læs du op.

Jens læser fra Begyndelsen.

VIELGESCHREY

(Parenthesis) thi der maa iiles dermed for visse Aarsagers skyld (Claudatur) ... har I det?

De repeterer igjen.

Jeg lever i den Forsikring, at ... kommer der ikke nogen?

PERNILLE

Jo, det er vist Frieren. Tænkte jeg ikke vel, at han kom for Tiden!

SCEN. 2

Leander og Oldfux klædte som Pedanter. De andre.

LEANDER

efter lang Compliment.

Gunstige Hr. Patron, Moecenas og Velynder! Saasom og ligerviis som Paafuglen, naar den seer paa sine Fiedre, skiemmer den sig ...

Oldfux støder ham i Ryggen og visker til ham.

LEANDER

Jeg vilde sige, naar den seer paa sine Been, skiemmer den sig, og naar den derimod seer paa sine Fiere, bryster den sig; ikke anderledes, naar jeg Peder Erichsen uværdig Bogholder ...

Skriverne begynder at fnise.

VIELGESCHREY

Hvad fniser I Slyngele ad? Confererer I kun imidlertid, om I alle har skrevet lige, medens jeg taler med denne Person.

LEANDER

Ikke anderledes, naar jeg betragter og overvejer min Stand og Meriter og Vilkor, skiemmer jeg mig med Paafuglen. Naar jeg derimod betragter og overvejer min forestaaende Fortun og Lykke, bryster jeg mig med Paafuglen. Jeg tilskriver allene min gunstige Herres Godhed, ikke mine meriterende Fortienesters valuta, at min Herre gir min ringe Person Assignation paa saadan dyderig og fornemme Jomfrue, hvis Skoeremme jeg er ikke værd at opløse, thi ligesom en Obligation valore intrinseco er at ligne mod en Banco Daler, ikke anderledes ...

VIELGESCHREY

Nok nok, Monsieur! han maa ikke sætte saa ringe Priis paa sig selv. Han kand see af dette Vall jeg har giort, hvilke Tanker jeg har om hans Person. Jeg kunde have sat min Datter udi høyere Stand, men som jeg allene seer efter Dyd og Vindskibelighed, saa har jeg foretrukket ham adskillige anseelige Beilere.

LEANDER

Jeg takker allerærbødigst.

VIELGESCHREY

Et lidet Øyeblik Taalmodighed! Jeg skriver nogle gode Venner til paa Landet, og lar dem efter min Skyldighed vide, at min Datter skal slutte Ægteskabs-Contract med Monsr. i Aften. Der er kun en Linie eller noget meere tilbage.

LEANDER

Efter Behag, Gunstige Herre!

VIELGESCHREY

til Skriverne.

Hvor var det I slap, Karle? Læs op det sidste, Lars Dintfass.

LARS

Det sidste var Claudatur.

VIELGESCHREY

Hvad Pokker lærer jeg deraf?

LARS Jeg tog feil, Herre! det sidste er: Jeg lever i den Forsikring, at ...

VIELGESCHREY

Han har den Godhed at lade sig indfinde til den Tid (Comma) . . . har I det?

De repeterer igjen.

Jeg forbliver stedse Votre tres humble og tres obeissant Serviteur.

PERNILLE

Det sidste Latin, Herre, kand jeg ikke skrive.

VIELGESCHREY

See da efter, hvorledes de andre bogstaverer først.

Vielgeschrey tagende Oldfux for sin Svigersøn.

Nu maa I herefter kalde mig Svigerfar, og jeg vil kalde jer min Søn; thi det er alt en sluttet Sag imellem os, der rester kun, at I taler med min Datter selv.

OLDFUX

Gunstefulde Herre, det er ikke ...

VIELGESCHREY

Jeg vil ikke høre denne Tale meere, I skal kalde mig Svigerfar.

OLDFUX

Ney, Eders Gunst behager at høre ...

VIELGESCHREY

Ej, lad kun fare de Complimenter og kald mig Svigerfar.

OLDFUX

Ney, Herren tar feil, det er ikke mig, som skal have hans Dotter, mit Navn er Jonas.

VIELGESCHREY

Om Forladelse! jeg har saa meget i mit Hovet.

OLDFUX

Jeg er Jonas Andersen, den rette Persons Søskende Barn u-værdig paa Faderens Side. Jeg er kun en Madik at ligne mod ham i Bogholderie og Regning. Jeg har ham at takke og kysser Støven under hans Fødder for det, jeg forstaaer udi Bogholderiet. Jeg skulde ikke rose ham, fordi han er mit Søskende Barn paa min Faders Side; men jeg kand sige dette, at han har faa sin Lige udi alle slags Regninger og ligesom der er en Regul, kaldet Regula Detri, saa har han gjort en nye, kaldet Regula Petri.

VIELGESCHREY

Det er mig kiært, at I er hans Fætter. Hvis min yngste Dotter var mandvoxen, saa kunde der maaskee blive noget af imellem jer to ogsaa.

Oldfux skraber.

VIELGESCHREY

Pernille! lad Leonora komme hid. Nu kand han selv insinuere sig hos min Dotter. Det syntes hende underligt i førstningen, at jeg vilde give hende bort til en Bogholder; men nu hører jeg, at hun er kommen paa bedre Tanker. Om jeg havde 10 Døttre, skulde de alle gives til Bogholdere.

LEANDER

Jeg takker paa Bogholderiets Vegne.

OLDFUX

Jeg takker ogsaa paa Konstens Vegne.

SCEN. 3

Leonora. Personerne af forrige Scene.

VIELGESCHREY

Nu min Dotter ... Gaaer I kun op paa Contoiret, Skriver-Karle, og confererer Brevene med hinanden og besegler dem; siden skal I faae at vide Opskrifterne.

De gaaer bort, seer paa Pennene og sætter dem bag Ørene.

VIELGESCHREY

Det er mig kiært min Dotter, at du er kommen i bedre Tanker, at du har slaaet den anden Kiærlighed af dit Sind, og beqvemmer dig efter min Villie. Unge Jomfruer seer kun efter det Udvortes, og derfor løber til deres egen Fordervelse. Jeg har udvalgt denne unge Person til Svigersøn, som ved sin Videnskab kand nære dig reputeerlig, omendskiønt han gandske ingen Midler havde.

LEONORA

Min hierte Papa! jeg beder ydmygst, at han ikke vil tænke paa det forrige. Jeg har raisoneret siden ved mig selv, og eftertænkt, hvilken Synd det er at sætte sig mod sine Forældres Villie; Personen staaer mig an, jeg er fornøyet med det Val, min kiære Far har gjort, saasom jeg er forsikret om, at han intet slutter, mig angaaende, uden det, som er til min Nytte og Velfærd.

VIELGESCHREY

Jeg har haft dig alt for kiær, mit Barn, at jeg skulde gifte dig bort til een, som du ikke skulde blive lykkelig med. Saa gaaer nu hen og taler med hinanden.

LEANDER

Allerkiæreste Jomfrue og tilkommende Brud! Naar jeg eftertænker mine egne Meriters Nieter og Nuller at være saa høyt anskrevne udi hendes kiære Faders Tankers Hoved-Bog, ere alle mine Sandse færdige til at gjøre Fallit og spille banquerot. Et Null betyder intet, men naar en Streg kommer dertil, blir det strax til noget. Jeg er u-værdig kun en Streg, som intet betyder; men naar min Stregs Ringhed blir lagt til Jomfruens Null ...

Oldfux støder ham i Ryggen.

Jeg fortaledede mig, skønne Jomfru! Jeg er kun et Null, som intet betyder, men Jomfruen Stregen, med hvilken naar mit Null blir foreenet, blir det strax til noget.

LEONORA

Monsieur, han skatter sig selv for ringe.

LEANDER

Jeg takker skyldigst.

OLDFUX

Peder! her er den Ring, som Vatter flyede os at forære Jomfruen.

LEANDER

Det er sandt Jonas. Min Fader lod formelde sin ydmygste Salutem, og bad, at Jomfruen vilde annamme denne Ring af mine Hænder til Elskovs Tegn.

LEONORA

Jeg tager imod den og takker kiærligst.

LEANDER

Det maa ikke regnes for nogen Morgengave, skønne Jomfru! det er kun et lidet Kiærligheds Tegn, som man efter Sædvane først lader see, og haver samme Sædvane sin Oprindelse deraf, ligesom en Ring er rund og har hverken Begyndelse eller Ende, saa ...

VIELGESCHREY

Værer lidt stille, Børnlille! jeg tør give min Hals paa, at Maden kaagede over udi Kiøkkenet.

Springer ud.

PERNILLE

Ha ha ha! gid I faaer Pokker, hvor vel I spiller jere Ruller!

OLDFUX

Men somme Tider er det dog kommen i Bag-Laas for Monsieur, som for Exempel, at Paafuglen bryster sig, naar han seer paa sine Been, og at Jomfruen er Nullet.

LEANDER

Hvordan vil du, at jeg skal komme alt dette Pedanterie ihu?

LEONORA

Ach! det gaaer vel nok. Nu er jeg forlovet med jer, kiære Leander, i min Fars Paasiun; men ach ...

PERNILLE

I kommer altid med jer men, Jomfru! lad kun mig sørge for det øvrige.

LEANDER

Men naar nu den rette Bogholder kommer?

PERNILLE

Men om nu Himmelen falder ned! Vil I kun lade mig raade! I har intet andet at bestille end at efterleve mine Ordre. Jeg er Chef, og I andre Subalterne, som ikke maa raisonnere. Men der kommer Herren tilbage.

VIELGESCHREY

Det er Løgn, Anne! disputeer mig aldrig imod det, som jeg kand see bedre. De Tallerkener ere ikke skurede med Aske; de ere skurede med Sand, og det just fordi jeg saa ofte har forbudet det. Havde jeg kun stunder at examinere Fader og Skeer, er jeg vis paa, at de seer ikke bedre ud; men jeg er et Menneske, og derfor ikke kand gjøre det, som overgaaer Menneskelige Kræfter. Jeg har ikke Øyen bag i Hovedet, jeg har ikke meere end to Hænder, og jeg kand ikke være 10 Steder paa eengang. Kunde jeg dog engang all min Livstid være saa lykkelig, at jeg kunde sige ved mig selv: gak nu til Sengs eller til Bords i god Roe, nu er i Dag intet meere at forrette! Men den Tid kommer aldrig; thi mine Forretninger ere ligesom en Sneebold, jo meere jeg driver den frem, jo større bliver den. Men hvad vil disse fremmede Folk her, Pernille? Vil I tale med mig, Messieurs?

LEANDER og OLDFUX

Ja.

PERNILLE

Ej Herre, det er jo jer Svigersøn.

VIELGESCHREY

Det er sandt. Om Forladelse! jeg glemmer mig selv undertiden formedelst Forretninger. Nu min kiære Svigersøn, er I nu fornøyet med mit Forslag, og finder I min Dotter af de Qvaliteter, at hun kand bøye jer til Kiærlighed?

LEANDER

Ach jeg er saa forliebt, at jeg neppe kand staae paa mine Been.

VIELGESCHREY

Det er got. I skal have Bryllup denne Aften.

De Forliebte gjøre Complimenter.

VIELGESCHREY

Pernille! naar holder du for, at man kunde beramme Tiden dertil?

PERNILLE

Herren faaer vel ikke stunder, saa vit som jeg kand see, for Klokken 6 i Aften; thi disse 5 Breve skal

legges sammen, besegles og paaskrives. Det er ogsaa aldrig saa, at der falder jo enten et eller andet ind, som man ikke tænker paa; Herren har jo altid den Lykke.

VIELGESCHREY

Det maa du vel sige, Pernille! Ja, kiære Svigersøn, han møder da med nogle af sine Paarørende her Klokken 6 i Aften. Jeg vil ellers ingen anden have hid end min Broder Leonard og Notarius. Men min kiære Svigersøn, jeg vilde gjerne raadføre mig med ham udi en liden Regning, som falder mig for vanskelig.

PERNILLE

Ej Herre! sæt saadant op til en anden gang. Nu har den gode Karl andet at tænke paa.

VIELGESCHREY

Det er sandt nok. Men der er kun en liden Spørsmal, som en Person, der er saa vel grundet i Regnekunsten som han, strax fornøyer mig i.

PERNILLE

Jeg er aldrig Herren imod, men heri kand jeg ikke bifalde ham, at han vil plage een med Regninger, der kommer at frie til hans Dotter.

VIELGESCHREY

Ej Snak, det er kun en Bagatelle for ham. Regningen er denne: En sælger 100 Tønder Rug med Strygmaal for 20 Rixdaler, hvor meget høyere kunde Summen stige, om de var i Topmaal?

PERNILLE

Ach Herre! der har de andre Høns fat paa den lille sorte Hønne igien, og er færdig at dræbe den.

VIELGESCHREY

Ej, er det ikke forskrækkeligt?

Løber ud.

LEANDER

Ach Pernille! vi er om en Hals.

OLDFUX

Gid han faaer en Ulykke med hans Topmaal og Strygmaal!

LEANDER

Jeg kand ikke tælle til 5, og skal nu gjøre saadan Prøve i Regne-Kunsten.

LEONORA

Der seer du, Pernille, hvordan det vil gaae, og at de Anslag ...

PERNILLE

Holdt Munden, og lad mig speculere i Roe. Løber fort paa Døren!

LEANDER

Men kand derved ikke fattes Mistanke mod os?

PERNILLE

Fort paa Dør! her er ikke andet Raad i en hast at gribe til.

LEANDER

Men Pernille ...

PERNILLE

Løber bort allesammen, og I Sladerhank med!

De gaaer alle.

SCEN. 4

Vielgeschrey. Pernille.

VIELGESCHREY

Hun vilde bilde mig ind, at ingen røre den sorte Hønne.

PERNILLE

Ach Herre! jeg saae jo med mine Øyne igiennem Vinduet, hvordan den blev hugget. Men den Pige er i det eene som i det andet; havde jeg ikke hindret hende forgangen, saa havde der skeet en stor Ulykke.

VIELGESCHREY

Hvad var det?

PERNILLE

Jeg vil min Troe ikke sige det til Herren, uden han lover mig at tie.

VIELGESCHREY

Jeg skal ingen Allarm giøre derover. Siig mig det!

PERNILLE

Forgangen Dag fandt jeg Herrens Catalogus over sine Lin-Klæder i Kiøkkenet; det havde den forbandet Pige faaet fat og vilde riste Lax paa.

VIELGESCHREY

Ney, det kand jeg ikke tie med; thi det kunde have foraarsaget mig en stor Ulykke.

PERNILLE

Dersom ikke Herren holder sit Løfte, saa troer jeg ham aldrig oftere.

VIELGESCHREY

Ney Pernille! jeg maa have fat paa hende derfor. Det var et forbandet Stykke.

PERNILLE

Ach Herre! jeg beder ydmygst; hun faldt paa sine Knæ, og bad mig med Graad om, at jeg ikke vilde røbe hende, men jeg vilde ikke love hende det, førend hun ved Eed havde forsikret mig om, aldrig at forgribe sig paa Herrens Skrifer-Sager oftere.

VIELGESCHREY

At røre ved mine Papiir er at røre ved mine Øyensteene.

PERNILLE

Herren gir sig tilfreds! Hun vil af den Historie lære at blive meere varsom.

VIELGESCHREY

Om man stæler Penge fra mig, kand jeg skikke mig derudi, men at tage mine Papiir bort, det er at tage mig Siælen af Livet.

PERNILLE

Jeg kand forsikre Herren, at det ringeste ellers ikke er kommet bort eller kommet i Ulave; thi jeg saae strax nøye efter Alting.

VIELGESCHREY

Jeg vil da tie denne gang for din skyld. Men jeg vil herefter, at intet Menneske maa komme i mit eget Contoir uden du. Men hvor blev min Svigersøn af?

PERNILLE

Herren tog jo Afskeed med ham, og bad ham komme igien Klokken 5.

VIELGESCHREY

Det er sandt Pernille! jeg glemmer det eene for det andet. Meener du, at jeg kand erindre, om jeg har spiset til Middag?

PERNILLE

Ney, Herre! Maden staaer færdig paa Bordet.

VIELGESCHREY

Saa maa jeg da ind at spise lidt i en hast.

Gaaer ind.

PERNILLE

Saaledes kom vi ud af denne Fristelse.

SCEN. 5

Oldfux. Pernille.

OLDFUX

som Laqvei.

Hillemænd Pernille! hvilken Fristelse han bragte os i ved den Regning om det Strygmaal og det Topmaal!

PERNILLE

Men jeg kom ham til at glemme baade Stryg- og Top-Maalet, og viklede ham ind i Discours om Huus-Sager.

OLDFUX

Men hvad sagde han, da han fornam, at vi vare løbne?

PERNILLE

Jeg bildte ham ind, at han selv havde taget Afskeed med jer. Jeg kand faae ham til at glemme alting, naar jeg kun kand bringe ham i Forretninger.

OLDFUX

Jeg skal min Troe skaffe ham nok at bestille.

PERNILLE

Det er ogsaa høylig fornødent; thi ellers er vi om en Hals. Inden en halv Time har vi Bogholderen her. Men der kommer Herren. Gak til side og kom strax ind med Brevet fra Leander.

SCEN. 6

Vielgeschrey. Pernille.

PERNILLE

Har nu Herren alt spiset?

VIELGESCHREY

Jeg faaer aldrig Tid til at spise mig mæt, Pernille! Spring op til Skriver-Karlene, og hør, om de har lagt Brevene sammen.

PERNILLE

Her kommer en Laqvei og møder mig lige i Døren med et Brev til Herren.

Oldfux leverer et Brev, og gaaer igjen.

VIELGESCHREY

Pernille! naar nogen kommer og vil tale med mig, skal du sige, at du vil høre ad, om jeg er hjemme. Det gjør jo alle Tienere i fornemme Huse.

PERNILLE

Somme er saa u-forskammed, at de løbe lige ind. Men eftersom Herren vil saa have det, saa maa han ikke kige udaf Vinduet efter dem, som han plejer; thi forgangen fandt en Mand, som saae ham i Vinduet, mig paa Gaden, og sagde: Hils din Herre, og siig, at naar han gaaer ud, saa maa han tage sit Hoved med sig; thi det saae jeg i Vinduet. Somme kand have vigtige Ærender, Herre, og dog ikke kand sige Tienerne, hvad de vil.

VIELGESCHREY

Det er endelig sandt, som du siger. Men jeg maa læse dette Brev.

Læser.

Hillemænd! hvad er dette for forbandet Tøy! Denne Leander, som var her i Maares, skriver mig til, at saasom han hører, at jeg har givet en anden min Dotter, som har forlovet sig tilforn med ham, hvilket han kand beviise af adskillige hendes Breve, hvorudi hun forpligter sig med Eed ingen at elske uden ham, saa maa jeg ikke fortryde paa, om han protesterer imod den sidste Forlovelse, og forfølger sin Sag ved Lands Lov og Ret.

PERNILLE

Ej, hvad vil det sige? nu slaaer Jomfruen op med ham igjen, foregivende, at saadan Forlovelse er grundet paa hendes Fars Samtykke, og saasom hun saadant Samtykke ikke har kundet erhverve, saa falder den Sag af sig selv. Ellers bekiender jeg, at det er fortrædeligt for Herren at indvikles udi Proces; thi omendskiønt han vinder, saa vil dog en stor hob Tid spildes for ham derved.

VIELGESCHREY

Jeg kand blive gal, naar jeg tænker derpaa. Hvad raader du mig at gjøre herved?

PERNILLE

Jeg raader Herren først at skrive ham selv til, foreholde ham hans ubillige Foretagende, og derved skrække ham af at begynde Proces, og siden at raadføre sig med en god Advocat.

VIELGESCHREY

Lad Tieneren strax springe hen efter en Advocat.

PERNILLE

Det skal skee; imidlertid maa Herren skrive Brevet færdig.

VIELGESCHREY

Ach jeg ælendige Menneske! jeg drukner i Forretninger.

Sætter sig at skrive.

PERNILLE

sagte.

Det gaaer vel nok. Men her vil endnu flere Forretninger til; thi Fortrædeligheder og min Habilitet skal udvirke saa meget, at naar den rette Frier kommer, han da ikke skal have hverken Lyst eller Lejlighed at tale med ham. Frieren maa nu komme, naar han lyster; han skal udi Herrens Nærværelse blive forlovet med Huusholdersken Magdelone. Leander og Oldfux kand ikke begribe, hvorfor jeg har dette dobbelte Ægteskab for. Men de veed ikke, at hun har lovet mig 50 Rixdaler, om jeg kand bringe Herren til at skaffe hende en Mand, og det kand ikke skee uden ved saadan Lejlighed, thi han gir sig ellers aldrig Tid dertil.

VIELGESCHREY

Der maa ingen komme ind uden Advocaten og Barbeeren; thi jeg maa endelig rages, eftersom her kommer Fremmede i Aften ... uden at jeg vil sætte Bryllupet op.

PERNILLE

Jeg vil ikke raade Herren at sætte Bryllupet op, eftersom den anden Straa-Junker bruger alle sine Konster at hindre det.

VIELGESCHREY

Det er sandt du siger. Det maa gaae for sig udi Aften, hvor liden Tid jeg har. Men lad ingen komme her ind, at jeg kand skrive mit Brev i Roe.

PERNILLE

Ney ingen uden Advocaten og Barbeeren og Frieren.

VIELGESCHREY

Han kommer jo ikke førend i Aften?

PERNILLE

Jo mig syntes, Herren bad ham komme hid igien i Eftermiddag.

VIELGESCHREY

Det kand jeg ikke erindre. Det var galt giort af mig.

PERNILLE

Det hindrer ikke Herren; han kand derfor tale med Jomfruen. Jeg skal nok undskylde Herren.

VIELGESCHREY

Saa maa jeg da skrive mit Brev.

PERNILLE

sagte.

Nu maa Monsieur Bogholder komme, naar han lyster, jeg har Spillet vundet. Men det banker, jeg troer nok, at det er ham.

SCEN. 7

Den rette Bogholder. Pernille. Vielgeschrey.

BOGHOLDEREN

Jeg kommer her efter Aftale imellem min Far Erich Madsen Bogholder og Hr. Vielgeschrey, at frie til hende, skønne Jomfrue.

PERNILLE

Han tar feil, Hr. Bogholder! Jeg er Pigen, Jomfruen skal strax have den Ære at komme hid.

BOGHOLDEREN

Det er mig en Ære og hende en Skam. Men kunde jeg ikke faae Herren i Tale først?

PERNILLE

Ach ney, Herren sidder i fortrædelige Forretninger, som har hindret ham i Dag baade at æde og drikke; han har bedet mig gjøre sin Undskyldning. Det er ellers en afgiort Sag paa Herrens Side. Det fattes kun, at han taler med Jomfruen selv. Vil han behage at bie et Øyeblik, nu skal hun strax komme.

Ach den stakkels Herre! jeg er bange, at han engang styrter i sine Forretninger.

SCEN. 8

Magdelone galant pyntet. Pernille. Bogholderen. Vielgeschrey.

BOGHOLDEREN

Jeg er kommen hid, skønne Jomfrue, efter den Aftale, som er gjort imellem Hr. Vielgeschrey og min gode Far, at begiære hende udi all Tugt og Høviskhed til min ægte Hustru, og at spørge hende, om hun vil have mig til sin ægte Mand.

MAGDELONE

neigende.

Jeg siger tusinde Tak.

BOGHOLDEREN

Jeg beder da ydmygst, hun ikke vil forsmaa denne Ring til Morgengave.

MAGDELONE

Jeg siger tusinde Tak. Vil han ikke sidde ned? min Engel!

BOGHOLDEREN

Ney tak, skønne Jomfru! jeg vil heller staae.

MAGDELONE

Ach, jeg beder, at han vil sætte sig, min Engel!

De sætter sig.

VIELGESCHREY

Hvem er som taler der? Pernille!

PERNILLE

Det er Frieren, Herre, som taler med Jomfruen.

VIELGESCHREY

Det er got mit Barn, holdt din Kiæreste med Snak til jeg har skrevet mit Brev.

BOGHOLDEREN

Man maa sige hvad man sige vil om Ægteskab, saa er der dog en synderlig Himlens Direction derudi. Jeg har tit seet et Fruentimmer udi Søvn af samme Skikkelse og Væsen som Jomfruen, saa jeg derudaf kand merke, at det er noget, som for lang Tid er besluttet her oven fra.

PERNILLE

sagte.

Gid du faae Skam, saasom det ikke er andet end Pengene du meener at faae!

MAGDELONE

Ach er det mueligt! det er min Troe gaet mig ligeledes; thi engang da jeg stod og gjorde min Bøn om et got Giftermaal, hvilket jeg uroest ofte har gjort (thi man kand ikke læse for ofte), kom mig en Person for, som ligner min Engel paa et Haar.

BOGHOLDEREN

Om Forladelse min Hierte Jomfrue! maa jeg tage paa hendes Bryst?

MAGDELONE

Jeg siger tusind Tak.

VIELGESCHREY

Pernille! hvem er som taler der henne?

PERNILLE

Det er Frieren, Herre! som taler med Jomfruen.

VIELGESCHREY

Got got! taler I kun kierlig sammen, Børnlille, til jeg faaer mit Brev færdig.

BOGHOLDEREN

Maatte jeg spørge min Hierte Jomfrue, hvad Alder hun har?

MAGDELONE

Der er nogle onde Mennesker, som har udsprede, at jeg var 40 Aar gammel; men jeg har min Troe ikke meere end 30 Aar.

BOGHOLDEREN

Saa er vi af een Alder.

MAGDELONE

Det er jo skiønt. Liige Børn spiller best.

BOGHOLDEREN

Man burte ikke gifte sig, førend man var 30 Aar.

MAGDELONE

Det er min Troe sandt; thi naar Børn gifter sig med hinanden, blir kun Huusholdningen slet.

VIELGESCHREY

Hvem er som taler der henne? Pernille!

PERNILLE

Det er Frieren med sin Kjæreste.

VIELGESCHREY

Nu skal jeg strax være hos jer, Børnlille! Jeg har kun nogle faa Linier tilbage.

PERNILLE

Hillemænt! saa maa jeg ^{sagte.} hitte paa noget Nyt igien.

Monsieur! vil han ikke behage at træde ind udi Jomfruens Senge-Kammer, saa kand de tale sammen meere frit og ikke være Herren til hinder.

BOGHOLDEREN

Det er sandt. Det kand vi gjøre.

De gaaer ind.

PERNILLE

Hillemænt! jeg seer, at han alt har udskrevet. Nu maa jeg hoste efter Oldfux, som er Signalen.

Hun hoster.

SCEN. 9

Oldfux som Advocat. Vielgeschrey. Pernille.

OLDFUX

Jeg hører, min Herre, at han forlanger en Advocat.

VIELGESCHREY

Ja! Er det han, som jeg har skikket min Tienere til?

OLDFUX

Ney min Herre! den Mand er aldrig udi Stand om Eftermiddagen at tale med Folk.

VIELGESCHREY

Drikker han da?

OLDFUX

Ja Herre! men ikke mine Ord igien.

VIELGESCHREY

Hvorfore lod du da Tieneren gaae hen til saadan Mand? Pernille!

PERNILLE

Jeg vidste ikke, at han drak, Herre. Men det er vel, at denne Mand er kommen i hans Sted.

OLDFUX

Jeg har min Gang der udi Huuset, og som jeg hørte, at min Herre havde en Procurater nødig, tog jeg mig den Frihed at komme hid.

VIELGESCHREY

Han skal have Tak.

OLDFUX

Er der noget til Tieneste?

VIELGESCHREY

Jo, jeg har noget at consulere ham udi.

ADVOCAT

Det Ord, min Herre, at consulere har en dobbelt Betydning. Det betyder baade at give en et got Raad, paa Latin consulere alicui, saa og bede en om et got Raad, paa Latin consulere aliquem.

VIELGESCHREY

Ey, jeg troer, at I lærde Folk har Skruer løse i Hovedet. Jeg har ikke skikket Bud efter ham for at spørge ham til Raads udi Orthographien, men ...

ADVOCAT

Min Herre, vores Tale kommer ikke Orthographien ved, han confunderer Orthographien med Syntaxi. Orthographia est Ars vocabula recte scribendi, det er en Konst eller Videnskab at skrive Ordene ræt, hvilket er noget, som jeg ikke har rørt om, men jeg har allene corrigeret min Herres Tale-Maader; non orthographiam sed phrases corrigo.

VIELGESCHREY

Om Forladelse! Jeg har ikke haft Bud efter ham; han kand gaae igien, naar han behager, thi jeg har andet at bestille end at drive Dagen bort med Snak.

ADVOCAT

Doctere og Advocater ere gjerne til Tieneste, men deres lovlige Fundatzer sige ogsaa, at de maa lade sig betale for hver Skrid at gjøre.

VIELGESCHREY

Skal jeg betale jer for at spilde den ædle og kostbare Tid bort med Snak?

ADVOCAT

Hvad er hans Begiering da min Herre?

VIELGESCHREY

Jeg vilde spørge ham til Raads udi nogle Artikler.

ADVOCAT

Min Herre! det Ord Artikel er os Jurister gandske ubekjendt og bruges allene in Foro Theologico. Den Rommersk Ræt veed i det ringeste intet deraf. Den deeles allene in libros, capita et paragraphos. Vil min Herre kun læse igiennem codicem, pandectas, institutiones, novellas, og see til, om han nogensteds finder det Ord Artikel! Jeg vilde heller miste min Bestilling end bruge det Ord Artikel. Men hvorum spør han mig til Raads?

VIELGESCHREY

Det er en Person, som har hemmeligt forlovet sig med min Datter, og som har faaet adskillige Breve fra hende, hvorudi hun forsikrer ham om sin Kierlighed. Alt dette er skeet mig uvidende. Jeg frier for min Datter til en anden brav Mands Søn. Hun blir allarmeret derover i Begyndelsen, men endelig beqvemmer sig til den, som jeg udvælger til Sviger-Søn. Den anden faaer et Nys derom og truer mig med Retten, beraabende sig paa hendes Breve. De Truseler vil vel ikke meget betyde, Hr. Advocat; Men jeg har dog for at skrække ham fra Proces opsat et Brev til ham.

OLDFUX

Hvad vil det Ord opsat sige? At opsætte kand betyde at forhale, det kand ogsaa betyde at sætte i Pennen.

VIELGESCHREY

Jeg troer, Lucifer er her skinbarligen kommen i en Advocat Lignelse.

OLDFUX

Min Herre! han maa da tale tydelig. Vil han dermed sige: sat i Pennen?

VIELGESCHREY

Ja ja! jeg har skrevet et Brev færdigt.

OLDFUX

Det Brev skal skrives med Forstand, om han ellers skal afskrækkes fra Proces. Lad mig see det Brev.
Han læser.

VIELGESCHREY

Er det ikke kraftig nok?

OLDFUX

Ej ej Herre! der vil andre Argumenter til. Jeg maa dictere ham et Brev, som skal have bedre klem.

VIELGESCHREY

Ja vil han da dictere mig!

OLDFUX

Om han kand komme til rette med den Spanske Maade, vi Advocater har antaget at dictere med, som er meget kort og compendieux.

VIELGESCHREY

Jo kortere, jo bedre; thi Tiden er kostbar for mig, som har saa meget at bestille.

ADVOCAT

Det er mig kiert, at min Herre forstaaer det.

Advocaten slaaer Herren paa Skuldrene og siger:

Har I det?

VIELGESCHREY

I har jo intet sagt mig endnu.

OLDFUX

Ej min Herre! naar jeg slaaer ham paa Skuldrene, saa betyder det, at han skal skrive Personens Titul. Ingen Invention kand være bedre og kortere.

VIELGESCHREY

Herre Gud, hvilke nye Moder! det er got nok, naar man veed det. Jeg vil sætte reen aaben til Titulen.

OLDFUX

Got, vil han nu behage at skrive! Saasom Seignr. Leander ... Har han det?

VIELGESCHREY

Ja.

ADVOCAT

fløyter.

Har I det ogsaa?

VIELGESCHREY

Hvad meere?

OLDFUX

Ey min Herre! naar jeg fløyter, saa betyder det Comma.

VIELGESCHREY

Ey hvilket forbandet Tøy! Nu har jeg Comma.

ADVOCAT

Seignr. Jeronimi Søn her udi ... Tvi!

Spytter.

Har I det?

VIELGESCHREY

Han boer ikke udi Tye, Monsieur! han boer her i Byen.

ADVOCAT

Ey min Herre! naar jeg spytter og siger tvi, er det ligesaameget, som jeg nævner Stedens Navn, hvor Contraparten boer. Jeg seer, min Herre forstaaer ikke den nye Maade at dictere paa, men han kand lære det i et Øyeblik og siden stedse betiene sig deraf, naar han dicterer til sin Fuldmægtig, thi Inventionen er meget magelig for Folk, som har meget at bestille. Hvad har han nu?

VIELGESCHREY

Jeronimi Søn her udi Byen.

ADVOCAT

Got!

Fløyter.

Har I det?

VIELGESCHREY

Ja, Comma.

ADVOCAT

Forgangen Aar af mig ...

Rykker ham udi Haaret.

Har I det?

VIELGESCHREY
Hvorfor rykker I mig i Haaret?

ADVOCAT
Ey! det betyder Parenthesis.

VIELGESCHREY
Ey, da skal du faae en Ulykke!
Gir ham et Ørefiigen.
See! det betyder Claudatur Parenthesis.

OLDFUX
til Pernille,
I skal være Vidne til, hvordan jeg er bleven tracteret.
Til Vielgeschrey.
Jeg skal lade jer stevne.

VIELGESCHREY
Og jeg skal lade jer contra-stevne.

OLDFUX
Jeg skal beviise, at det er en vedtagen Maade at dictere paa blant de store Advocater udenlands.

VIELGESCHREY
Og jeg skal beviise, at I er en Skurk tilligemed alle de andre, der bruge den Maade.

ADVOCAT
tar Pernille i Øret.
Antestaminor!

PERNILLE
Au! au! au!

VIELGESCHREY
Vil din Hund gjøre Vold i mit Huus?

OLDFUX
Er I en fornemme Mand, og veed ikke, hvad Antestaminor betyder, og at man efter den Romerske Ræt tar got Folk i Øret sigende: Antestaminor, naar man skyder dem til Vidne?

VIELGESCHREY
Veedst du ikke, at man efter den Romerske Ræt driver slige Slyngle paa Dørren, der kommer i brave Folks Huuse og bruge den Spil?
Oldflux drives paa Dør.

VIELGESCHREY
Er jeg ikke det ulyksaligste Menneske paa Jorden? Ulykke og Fortræd regner strømmeviis ned paa mig. Hvor meget jeg har svedet og trællet i Dag, saa er dog det ringeste intet forrettet. Der maa være mange slags onde Aander til, nogle for at hindre Mennesker udi Guds frygt, andre at hindre dem i deres Forretning. Saadan en Aand maa i Dag regiere i mit Huus, og har sat sig for, just nu, jeg har mest at bestille, at kaste mig mest Forhindrings Steene i vejen. Samme onde Aand har udvalt denne forbandede Advocat at komme hid. Denne Dag er liderlig staalen mig fra. Een kunde vel sige: I Morgen kommer og en Dag ligesaa lang; men nye Dag, nye Forretninger, ligesaa lang Dag, ligesaa store Forretninger! Hvor skal jeg hen? Jeg maa henge mig selv. Men jeg har min Troe ikke stunder engang til at henge mig. Jeg maa tage mig en habile Fuldmægtig an, der kand copiere alt hvad jeg vil have.

PERNILLE
Det har min Troe været ligesom forhexet denne Dag.

VIELGESCHREY

Du skal ikke troe, Pernille, hvor kied jeg er af mit Liv.

PERNILLE

Det er ingen Under; thi først har Herren to Mænds Arbeide, hvilket han dog kunde reede sig udaf, hvis disse forbandede Forhindringer ikke var, som kommer i Hobetal. Det maa aldrig være rigtigt i Dag. Jeg bilder mig ind, at en, som Herren har viset bort engang, har sat disse Folk ud for at hevne sig, thi ...
Men see! Jeg er aldrig ærlig, har vi ikke en nye Diævel paa Halsen igien.

SCEN. 10

Oldfux kommer ind med sort Flors Halsklud, en gammel sort Peruqve med lang Pidsk i. De andre.

OLDFUX

Um Verzeihung, gnädiger Herr, dass ich die Freyheit nehme einzugehen.

VIELGESCHREY

Bryder I saa ind udi fornemme Folks Huus uden at melde jer an?

OLDFUX

Ich darfte nicht anklopfen, ihr Hochwohlgebornheit, denn das wäre all zu driestig.

VIELGESCHREY

Allzu driestig ... Hvad har I her at bestille?

OLDFUX

Es ist mir gesaget worden, dass der Herr viel zu verrichten habe.

VIELGESCHREY

Og just derfor kommer I for at spilde mig Tiiden!

OLDFUX

Behüte Gott, wohlgebohrner Herr! Per contrarium, per contrarium, Ihr Hochwohlgebohrenheit!

VIELGESCHREY

Slig Titel tilkommer mig ikke.

OLDFUX

Sie sagen das nicht, Ihro Gnaden! sie sagen das nicht.

VIELGESCHREY

Jeg troer, Lucifer har bragt mig den Knægt hid paa Halsen.

OLDFUX

Der Herr übereile sich nicht; bedencke doch dass ich ein studirter Mann bin, ein studirter Mann.

VIELGESCHREY

Da har I ikke profiteret meget af jere Studeringer.

OLDFUX

Bedencke doch, Ihro Wohlgebohrnheit, dasz ich über vier und zwanzig Sprachen verstehe.

VIELGESCHREY

Her var ligesaadan Kompen forgangen, der sagde, at han forstod 20 Sprog, og dog vidste han slet intet.

OLDFUX

Es ist aber so nicht mit mir; ich will mich selbst nicht rühmen, aber ich bin ein Capabler Mann und ein Patricius von Geburth ...

PERNILLE

Hvad vil det sige Patricius?

OLDFUX

Han kysser Pernilles Forklæde.

Unterthöniger Diener, Gnädige Fräulein!

PERNILLE

Hillemænt, hvilke Titler!

OLDFUX

Ich bitte unterthänigst um Verzeihung, dass ich mein Compliment nicht zuvorn abgelegt habe.

PERNILLE

Alt forladt.

OLDFUX

Alle Menschen müssen mir zustehen dass ich ungemene Studie habe. Ithro Gnaden können selbst begreifen, das einer, der zu Wittenberg, Helmstad, Franckfurt, Prag, Leiptzig, Rostock, Königsberg, Nürnberg, Heidelberg, Cracau, Landau, Tübingen, Uri, Schweiz, Unterwalden, Franckfurt am Main, Franckfurt an der Oder, Franckfurt an der Mose, Mecklenborg, Grubenhagen, Kiel, Zerpst etc. etc. etc. ausgenommen vielen Gymnasiis studiret hat ... Ich sage, Ithro Gnaden können leicht begreifen, dass einer, der so viele Universitäten frequentiret hat, ungemene Studia haben müsse. Ist nicht wahr, Gnädige Fräulein?

VIELGESCHREY

Jeg hører I har lært Pedanterie og at ...

OLDFUX

Verzeihen sie mir, Hochwohlgebohrner Tugendsamer Herr Patron! Sie bedencken, dass ich über funffzig Collegia tam privata quam privatissima gehalten habe, als Collegia practica, didactica, Tactica, Homiletica, Exegetica, Ethica, Rhetorica, Oratorica, Metaphysica, Chiromantica, Necromantica, Logica, Talismannica, Juridica, Parasitica, Politica, Astronomica, Geometrica, Arithmetica ...

VIELGESCHREY

Holdt op, i Pokkers Skind!

OLDFUX

Chronologica, Horoscopica, Metoscopica, Physica tam theoretica quam practica ...

VIELGESCHREY

Giv mig hid min Stok, Pernille!

OLDFUX

Ueber Institutiones, Codicem, Pandectas, Jus naturæ, jus civile, municipale, feudale, jus Gentium, jus jusculum und dergleichen Wissenschaften ...

VIELGESCHREY

Min Stok, siger jeg!

OLDFUX

Ithro Gnaden eyffre sich nicht! ich bin hier in guter Intention gekommen umb meinen geringen Dienst anzubieten, weil ich höre, dass der Herr viel zu verrichten habe. Wann ich erst in Affairen komme, werden sie sehen, was für ein Kerl ich bin.

VIELGESCHREY

Jeg kiender nok jer Landsmænd, saa snart I faaer en Finger i Sagerne, kand man aldrig faae jer der udaf igien.

OLDFUX

Ich verlange für meinen Dienst nichts anders als die blosse Kost, denn ich diene par honneur, par honneur.

VIELGESCHREY

Hvori kand I da tiene mig?

OLDFUX

Ich will mich obligiren in zehn Minuten einen gantzen Bogen Papiir zu schreiben.

VIELGESCHREY

Det er meget. Der har I et ark Papiir til Forsøg.

Oldfux sætter sig ned og lader som han skriver.

VIELGESCHREY

Det skal længes mig at vide, hvordan dette vil løbe af. Jeg maa hen og see, hvordan han bær sig ad.

OLDFUX

mødende Vielgeschrey.

Sehen sie ein mahl, Ihro Wohlgebornheit! Ich habe es ehr vollfertiget als versprochen war.

VIELGESCHREY

Ach Himmel! hvad seer jeg? Han har intet gjort uden beklakket Papiiret. Hvor er min Stok?

Naar Vielgeschrey løber efter Stokken, kryber Oldfux under Bordet, og naar Vielgeschrey og Pernille løber til Kiøkken-Dørrèn, hæver Oldfux sig med Bordet til den anden Side, hvorpaa de begge løbe til ham, men han velter Bordet med Papiirene og løber bort.

VIELGESCHREY

Ach Pernille! Denne Ulykke overgaaer alle. See engang, alle mine Papirer ligger i Uorden paa Gulvet!
Nu kand man købe mit Liv for 4re Skilling.

PERNILLE

Ach Herre! lad ikke Modet falde; vi skal nok bringe dem i Orden igjen. Men jeg skal have udspioneret, hvor dette henger sammen. Jeg vil døe paa, at nogen har sat dem ud.

VIELGESCHREY

Ach! ach! jeg kand ikke meere.

PERNILLE

Ach lille Herre! gaae op og kast jer paa Sengen lidt, jeg seer Herren er bleven altereret. Ach den stakkels Herre! Giør som jeg ydmygst beder! jeg skal inden en halv Time bringe alting i Orden igjen.

VIELGESCHREY

Jeg maa giøre det; thi jeg kand ikke staae paa mine Been.

Gaaer bort.

PERNILLE

Det gaaer fortreffeligt. Nu vil jeg ind i Magdelones Kammer til Bogholderen og stevne ham hid med sine Venner til Klokken 7, som er efter den Tid Leander kand have sluttet Ægteskabs Contract; thi jeg skal bringe Herren til at iile med Leander, just af Frygt for Leander. Og naar den rette Mand saa kommer, vil der blive en forbandet Historie. Men jeg retirerer mig af Huuset med Jomfruen. Det er dog en forbandet Karl den Oldfux. Han har spillet mange Pudser baade her og Udenlands. Den sidste Rulle var hans egen Invention. Derved vandt vi Spillet; thi nu staaer hans Hoved ikke til at tale med Bogholderen. Ingen er lettere at narre end stundesløse Folk, naar man skaffer dem Forretninger og Fortred.

ACTUS III

SCEN. 1

Vielgeschrey. Leonard.

VIELGESCHREY

alleene.

Jeg har haft mange fortrædelige Dage i Verden, men ingen som denne. Den halve Deel af saadanne Fortreeder var mægtig til at gjøre det sterkeste Hoved forvirret. En kommer og vil true sig til at være min Svigersøn. En anden rykker mig i Haaret og siger, det betyder Parenthesis. Den tredie støder mit Skriver-Bord omkring. De maa endelig være udsat paa mig af onde Mennesker. Pernille skal nok udspionere det for mig. Havde jeg ikke den Piige, saa forgik jeg reent. Hun gaaer mig til Haande, hun ynker mig i mine Forretninger, og jeg er vis paa, at disse mine Fortreeder gaaer hende ligesaa meget til Hierte som mig selv. Huusholdersken Magdelone derimod har jeg ingen Nytte af; thi hun gaaer stedse i Gifte Tanker, og saasom en Mand ikke staaer strax paa Pinde for hende, blir hun saa ond som Peber. Gid jeg vel var skilt med det Spøgels. Gid jeg kunde gjøre hendes Bryllup tillige med min Datters i Aften. Men der seer jeg min Broer Leonard komme. God Aften, Monfrere! Jeg tog mig den Frihed at skikke Bud efter ham.

LEONARD

Ja, hvad skal det betyde? I pleyer ikke have Bud efter mig. Er I ikke vel?

VIELGESCHREY

Ney, jeg er færdig at døe af Harmen. Jeg har haft mit Huus fuld af galne og uriimelige Folk, der ligesom forsætlig viis ere hid komne for at gjøre mig Fortred og at hindre mig i mine Forretninger. Jeg har Seigr. Langspræck mistænkt derfor.

LEONARD

Hvad ont har I da gjort ham, som har kundet drive ham til saadant?

VIELGESCHREY

Fordi jeg vilde ikke høre paa en Proces saa lang som Kiøbmagergade, som han fortalte overgaar.

LEONARD

Men hvorfor kunde I ikke høre ham tale?

VIELGESCHREY

Har jeg stunder til saadant, Monfrere?

LEONARD

Det er sandt, Monfrere, I har aldrig stunder, skjønt I har aldrig noget at bestille.

VIELGESCHREY

Spot ikke, Monfrere! hvorfor skulde jeg holde 4re Skriverskarle, uden jeg havde at bestille?

LEONARD

Vil I da sige mig, hvori de Forretninger bestaaer?

VIELGESCHREY

Vil I tælle mig Stjernerne paa Himmelen?

LEONARD

Siig mig da en af disse vigtige Forretninger? Hvad har I bestilt i Dag?

VIELGESCHREY

For lutter Mængde af Forretninger har jeg intet kundet forrette i Dag.

LEONARD

Saa haaber jeg ogsaa, at I kunde sige i gaar og ligeledes i overgaar.

VIELGESCHREY

Ikke uden 5 Bryllups Breve, som jeg har ladet skrive, men har ikke faaet Leilighed at skikke dem bort med Posten.

LEONARD

Hvad er det for Bryllups Breve?

VIELGESCHREY

Min Datter Leonora skal giftes i Aften. Det er for den Aarsag, at jeg har haft Bud efter Monfrere.

LEONARD

Med hvem skal hun giftes?

VIELGESCHREY

Med Erich Madsen Bogholders ældste Søn Peder.

LEONARD

Hvad! skiemter I? Vil I give jer Datter bort til en Skolemester?

VIELGESCHREY

Monfrere! Jeg maa have en Sviger-Søn, der kand gaae mig til haande i mine Forretninger.

LEONARD

Specificeer mig nogle af de Forretninger.

VIELGESCHREY

Om I vil plage mig, saa vær saa god at sætte det op til en anden Dag; thi i Dag kand jeg ikke bære meere.

LEONARD

Skal jeg tale for jer Datters beste, saa maa det være i Dag; thi i Morgen er det forsilde.

VIELGESCHREY

Men hvad har I at sige paa det Parti?

LEONARD

Det er jer Familie gandske u-anstændigt.

VIELGESCHREY

Er ikke en Bogholder en brav Mand?

LEONARD

Ikke for en ung Jomfrue af den Stand og Education. Jeg er vis paa, at hun vil gremme sig til Døde derover; jeg kiender ikke Personen, men jeg har hørt ham beskrive.

VIELGESCHREY

I tar feil, Monfrere. Min Datter er ligesaa meget derfor som jeg. Det første hun saae ham, blev hun saa forliebt, at jeg ingen Roe har haft, førend jeg har maat loved hende at slutte Contracten i Aften.

LEONARD

Det faaer I mig i Ævighed ikke til at troe. Det er u-naturligt.

VIELGESCHREY

Da skal jeg strax hielpe jer af Drømmen. Leonora og Pernille, kommer ind!

SCEN. 2

Leonora pyntet som brud. Leonard. Vielgeschrey. Pernille.

VIELGESCHREY

Min Datter! din Farbroer vil ikke troe, at dette Giftermaal staaer dig an. Han holder for, at det er uanstændigt for vort Huus, og derfor har overtalt mig at bryde mit Løfte.

Leonora og Pernille græder.

LEONARD

Tænkte jeg ikke nok, Monfrere! at hun ikke har samtykket tilforn uden af Tvang? See, hvor bevæget hun blev, da hun hørte sin Befrielse.

VIELGESCHREY

Hvorfor græder du, mit Barn?

LEONORA

Har jeg ikke Aarsag at græde? jeg svær ved alt det som helligt er, at jeg ingen anden Mand vil have end Peder Erichsen Bogholder.

PERNILLE

Gaaer det Parti over styr, saa forlader jeg Herrens Huus.

VIELGESCHREY

Ha ha ha! kand I nu høre, Monfrere? Giv dig kun tilfreds min Datter! jeg sagde det kun for at friste dig.

PERNILLE

Men hvorfor er Monsieur Leonard saa meget imod det Parti?

LEONARD

Nu ikke meere, Pernille! eftersom jeg hører, hun selv er derfor.

LEONORA

Det er en meget fornuftig Karl, min hierte Farbroer!

LEONARD

I har gjort et got Val mit Barn.

PERNILLE

Han har gjort en nye Regel udi Regnekosten, kaldet [Regela Skt. Petri](#).

LEONARD

Ej, er der da noget at tage i Betænkning?

PERNILLE

Om han ingen Midler havde, saa kand han forsørge Jomfruen alleene ved sit Pen og Griffel.

LEONARD

Hvad Nød har hun da?

PERNILLE

Hans Fætter Jonas siger, at han er den største Regnemester i Staden.

LEONARD

Ej, slaae til, slaae til!

PERNILLE

Og at han kysser Støvet under hans Fødder.

LEONARD

Ej, slaae til, slaae til!

PERNILLE

Hans Far, hans Farfar og Oldefar har ogsaa informeret i Bogholderie, saa at han kand regne sine 16 Ahner af Bogholdere.

LEONARD

Slaae til, slaae til, slaae til!

PERNILLE

Saa at han har Videnskaben ved Fødselen.

LEONARD

Det er sandt, hun kunde aldrig gjøre bedre Parti.

Sagte.

Jeg er bleven saa hovedsvimlet af dette Tøy, at jeg neppe kand staae paa mine Been. Jeg kand dog aldrig bilde mig ind, at dette maa være rigtigt.

VIELGESCHREY

Seer I nu vel, Monfrere! I bildte jer ind, at jeg tvang min Dotter.

LEONARD

Jeg har ikke et Ord at sige derimod, efterdi baade Faeren og Dotteren er eenige. Men der kommer Fremmede; det maa være Frieren, eftersom Notarius følger med.

SCEN. 3

Leander, Oldflux, klædde som Pedanter. Leanders Far-Broer, Corfitz som en gammel Mand. Notarius. Personerne af forrige Scene.

VIELGESCHREY

Velkommen min kiære Svigersøn.

LEANDER

Jeg er her kommen efter Aftale og har taget min Fetter Jonam Candidatum udi Bogholderie, samt min kiære Far-Broder Corfitz med mig, at bivaane denne min udi deres Familie Indlemmelse; thi min Far Erich Madsen er ikke saa vel, at han kand komme ud i Dag.

VIELGESCHREY

Er da denne Mand ikke hans Fader? mig synes ogsaa, at det er ikke Seign. Erich Madsen selv.

CORFITZ.

Ney, jeg er u-værdig hans Farbroder, men kommer her udi hans Fars Sted. Men denne unge Person Jonas Corfitzen er min egen Søn.

VIELGESCHREY

Ja Børnlille! vi vil gjøre det kort og got; thi Tiden er knap for mig. Saa gaaer hen og gir hinanden Hænder.

Leander og Leonora gir hinanden Hænder, hvorpaa enhver udi Compagniet gjør dem en Compliment i sær.

CORFITZ

Herr Notarius, vil I nu være saa god at indføre dette i jer Bog, at paa denne Dag imellem disse Personer er sluttet Ægteskab!

NOTARIUS

Naar jeg kun veed Navnene ...

VIELGESCHREY

Min Dotter er fød her i Byen, gaaer udi sit tyvende Aar, og Brudgommen ...

LEANDER

Jeg skal sige ham de Omstændigheder om min Person.

Notarius skriver, og Leander dicterer sagte.

CORFITZ

Jeg forsikrer min Herre om, at min Bror-Søn Peder skal være ham en lydig Svigersøn, som med Fornøyelse vil gaae ham til Haande udi hans Forretninger.

VIELGESCHREY

Det er just derfor jeg har foretrukket ham adskillige fornemme unge Personer, besynderlig en ung Straten-Junker, som hun halvdeels uden mit Vidende havde forlovet sig med. Samme Knægt har i Dag truet mig med Retten, derfor har jeg illet med at slutte Contracten.

CORFITZ

Hr. Svoger har gjort vel derudi, saa faaer han en lang Næse.

PERNILLE

Ach gunstige Herre! jeg har en ydmygst Bøn til ham.

VIELGESCHREY

Hvad er det Pernille? du veedst, at jeg gjør alting for din skyld; thi du har tienet mig troelig og ærlig. Du vil vel maaskee ogsaa have en Mand?

PERNILLE

Ney, gunstige Herre! det er ikke for mig, det er for den stakkels Magdelone.

VIELGESCHREY

Gid hun var vel af Huset. Det er ikke min Skyld, at hun ikke er gift, men jeg kand ikke trække hende en Mand efter Hals og Haar. Jeg har tit sat mig for at frie en eller andensteds for hende, men jeg er altid hindret af Forretninger.

PERNILLE

Ney vil Herren behage at høre mig, hun er forlovet.

VIELGESCHREY

Med hvem?

PERNILLE

Med een af de fornemste Byens Bedemænd. Vi har stevnet ham hid just paa denne Tid at begjære hende af Herren, eftersom Herren har besluttet at sætte sine Forretninger en Times Tid til side.

VIELGESCHREY

Det er vel overlagt af dig; thi jeg veed ellers ikke, naar jeg faaer Tid dertil.

PERNILLE

Det kunde i mine Tanker blive afgjort i Aften, medens Notarius er her.

VIELGESCHREY

Det skulde være mig usigelig kiært. Hr. Notarius, vær saa god og tøv et Øyeblik, her falder maa skee noget andet at forrette.

PERNILLE

Mig syntes, at det var allermageligst for Herren; thi det er at slaae to Fluer med een Smekke. Men der kommer min Troe Bedemanden med sin Far.

SCEN. 4

Peder Erichsen. Erich. Personerne af forrige Scene.

ERICH

Her kommer jeg med min Søn efter Løfte at fuldbyrde Forlovelsen.

VIELGESCHREY

til Pernille.

Hvad vil det sige, efter Løfte?

PERNILLE

Det heder saa udi Bedemands Stiil. De slags Folk har altid en hob Fyldekalk for at gjøre deres Tale vitløftig. De har egne Tale-Maader, som for Exempel, Pigerne udi Huset kalder de Døttre; naar han har talt med mig om Herren, saa har han sagt, i Steden for jer Herre og Principal, jer kiære Far.

VIELGESCHREY

Ej, det er artig.

PERNILLE

Derfor gjør man Forskiæl mellem Bedemands Stiil og anden Menneskelig Stiil.

VIELGESCHREY

til Erich Madsen.

Det er mig kiært min Herre. Jeg forsikrer paa Brudens Vegne, at hun er en brav forstandig Huusholderske.

ERICH MADSEN

Jeg tviler ikke derpaa, thi af saadant got Træe, som min Herre er, kand ikke komme uden gode Frugter.

VIELGESCHREY

til Pernille.

Det er sandt du siger: disse Bedemænd har underlige Tale-Maader. Lad Magdelone komme ind.
Pernille springer efter Magdelone.

VIELGESCHREY

til Erich Madsen.

Monsieur! det kommer mig for, som jeg har haft den Ære at see ham ofte tilforn.

ERICH MADSEN

til Pernille.

Hvad vil det sige, lille Barn? han lader, som han kiender mig ikke, da han dog har selv i Dag været henne hos mig for at frie for sin Dotter.

PERNILLE

Hr. Bogholder maa ikke regne Herren, saaledes taler han hundrede gange om Dagen hen i Taaget; thi han har saa mange Forretninger i Hovedet.

ERICH MADSEN

Ha, ha, ha!

VIELGESCHREY

Kommer Magdelone? Pernille!

PERNILLE

Ja hun kommer i dette Øyeblik.

ERICH MADSEN

til Vielgeschrey.

Hans kiære Dotter pynter sig maa skee.

VIELGESCHREY

sagte.

Atter Bedemands Stiil!

Høyt.

Ja jeg troer det. Hun er ellers ikke meget for Stads; men jeg kand tænke, at hun griber sig nu an.

ERICH MADSEN

Min Herre er selv ikke meget for Stads; derfor kand hans Børn ikke heller være.

VIELGESCHREY

sagte.

Atter Bedemands Stiil!

Høyt.

Ney af mig skal ingen i Huset lære Vellyst.

ERICH MADSEN

Ja min Herre har sagt mig det selv.

VIELGESCHREY

Har jeg da nyelig haft den Ære at tale med Monsieur?

ERICH MADSEN

sagte.

Ha, ha, ha! atter hen i Taaget.

Høyt.

Jeg merker, at min Herre har altid Hovedet fuld af Forretninger.

VIELGESCHREY

Ja det er sandt Monsieur! derfor har jeg udvalt en arbeidsom ung Person til min Svigersøn, som kand gaae mig til Haande.

ERICH MADSEN

Jeg takker skyldigst.

VIELGESCHREY

sagte.

Atter Bedemands Stiil!

PERNILLE

Er det ikke sandt, som jeg siger? Det er lutter Bedemands Formularier.

VIELGESCHREY

Men det lader, som min Herre har kiendt mig tilforn.

ERICH MADSEN

sagte.

Atter hen i Taaget!

Høyt.

Men der kommer Bruden. See, min Herre, der er hans kiære Dotter.

VIELGESCHREY

sagte.

Atter Bedemands Stiil! Gid Fanden fare i slige Tale-Maader.

SCEN. 5

Magdelone med Haarhue. Personerne af forrige Scene.

VIELGESCHREY

Kom frem, mit Barn. Det er mig usigelig kiært, at det er kommen saa vidt, at jeg kand gifte jer af mit Huus. I faaer en brav Mand, som kand forsørge jer.

MAGDELONE

Jeg tviler ikke derpaa, i sær eftersom ...

PERNILLE

Det er best, at vi gjør det kort og got; thi Herren har ellers en hob Forretninger i Aften.

ERICH MADSEN

Finder min Herre det for got, at Ægteskabs Contracten sluttet i Aften?

VIELGESCHREY

Ja Monsieur, jeg er fornøyet dermed.

PERNILLE

Saa gir hin anden strax Hænder da. De ere begge to som forliebte Rotter.

De gir hin anden Hænder, omfavner hin anden; enhver i sær gjør Gratulation. Notarius skriver, og Pernille siger ham sagte til.

VIELGESCHREY

Adieu, Hr. Notarius! jeg skal skikke ham Pengene i Morgen.

Notarius gaaer bort.

VIELGESCHREY

Saa fortrædelig som denne Dag har været for mig, saa glad og angenem derimod har Aftenen været, i det jeg har paa eengang faaet baade min Datter og min Huusholderske forsørget.

ERICH MADSEN

Til Pernille.

Har han ogsaa giftet sin Huusholderske bort i Aften?

PERNILLE

pegende paa Leonora.

Ja Monsieur! det er det unge Menneske, som han der seer.

ERICH MADSEN

Det er et kiønt Menneske; hvem faaer hun?

PERNILLE

Denne unge Person, som der staaer. Han er Bedemand her i Byen.

Begge Brude-Folkene staaer imidlertid og caresserer hin anden.

VIELGESCHREY

Nu har jeg glemt all min Fortræd.

ERICH MADSEN

Ja det er faldet ræt vel ud; thi i hvorvel Bogholdere og Bedemænd, af hvilke den eene har faaet hans Datter og den anden hans Huusholderske, ere kun ringe Folk, saa kand de dog begge rigelig forsørge deres Koner; thi jeg vil tiene kiære Svoger ...

VIELGESCHREY

Hvorfor kalder han mig Svoger?

ERICH MADSEN

Jeg er en gammeldags Mand og rætter mig efter den gamle Verden.

VIELGESCHREY

sagte.

Det maa være, som Pernille siger, paa sin Bedemands Stil.

Høyt.

Jeg siger det ikke af Hofmod, men fordi det er ikke brugeligt.

ERICH MADSEN

Jeg veed nok, at det er brugeligt iblant fornemme Folk at sige Monsieur til Alting.

VIELGESCHREY

Ey, han maa ikke tage det op som en Hofmod af mig.

ERICH MADSEN

Aldeeles ikke! men ellers er jeg en Mand, der ikke har fornøden at skiemme mig ved min Profession; baade jeg og min Søn kand leve reputeerlig, og derforuden legge Penge op hvert Aar.

VIELGESCHREY

Jeg troer det nok; men et Aar er dog ikke saa got som et andet. Det Aar efter Pesten, troer jeg, var et got Aar for Folk af hans Profession.

ERICH MADSEN

sagte.

Nu snakker han hen i Taaget igien. *Høyt.*

Jeg veed aldeles ikke, hvad han vil sige med dette.

VIELGESCHREY

Jeg meener, da faldt der saa mange Brylluper ind.

ERICH MADSEN

Hvad kommer Brylluper min Profession ved?

VIELGESCHREY

I er jo Bedemand her i Staden.

ERICH MADSEN

sagte.

Jeg troer aldrig, at han er rigtig i Hovedet.

Høyt.

Hør, kiære Svoger! taler han saa i Tanker, saa ynker jeg ham, og taler han saa for at spille Giæk med mig, saa gjør han ikke vel.

VIELGESCHREY

Holdt op med den Svoger-Titul, udi Pokkers Navn! er jeg jer Svoger?

ERICH MADSEN

Er min Søn ikke gift med jer Datter?

PERNILLE

sagte.

Ræt nu vil det bryde løs, men det maa ikke hielpe.

VIELGESCHREY

Jeg veed nok, at det er en Talemaade af jer Bedemænd at kalde en Pige udi Huset Datter og Herren for Svoger; men om jer Søn har faaet min Huusholderske, saa er vi derfor ikke Svogre, thi jeg har min Troe aldrig rørt hende.

PERNILLE

sagte.

Holdt nu Ørene stive, Pernille.

ERICH MADSEN

Hvad Pokker vil I sige med jer Huusholderske? Vil I gjøre jer Datter til jer Tieneste-Pige?

VIELGESCHREY

Ney, jeg kiender nok min Datter, og jeg kiender nok min Huusholderske, Hr. Bedemand!

ERICH MADSEN

Jeg er ingen Bedemand, i Pokkers Skind!

VIELGESCHREY

Pernille! han siger, at han er ingen Bedemand. Jo min Siæl er I Bedemand.

PERNILLE

Jo Herre! det er en af de ældste Bedemænd her i Staden.

ERICH MADSEN

Gid du faae en Ulykke din Laptaske, saa vist som du lyver. Mit Navn er Erich Madsen og jeg er Bogholder. Og det er min Søn Peder, som offentlig er bleven gift med jer Datter.

VIELGESCHREY

Hvad Pokker er dette for Koglerie? Jeg er allerede halv forrykt i mit Hoved.

Til Leander.

Hør, Monsieur! Er I ikke Erich Madsen Bogholders Søn?

LEANDER

Forlad mig det, kiære Sviger-Far. Jeg heeder Leander og er Hr. Jeronimi Søn.

VIELGESCHREY

Hør, Seign. Jonas Corfitzen! Er det ikke jer Fetter?

OLDFUX

Forlad mig det, min Herre. Jeg heeder Oldfux og er en bekiendt Pudsenmaker her i Staden til Tieneste.

VIELGESCHREY

Jeg spør jer nok engang, Monsieur! Er I ikke Bedemand her i Byen?

ERICH MADSEN

Og jeg svarer jer nok engang for alle, at jeg er Erich Madsen Bogholder.

VIELGESCHREY

Og I unge Person, som har faaet min Huusholderske! er I ikke en Bedemand og en Bedemands Søn?

PEDER

Jeg er Peder Bogholder, som har faaet hans Datter.

VIELGESCHREY

I er gal, der staaer jo Peder Bogholder.

LEANDER

Ney Herre! jeg heeder Leander.

VIELGESCHREY

Ach Himmel! hvad er dog dette? Enten er jeg gal eller I galne, eller Ovidii Metamorphosis er kommen i vore Tider. Hør, min Datter! est du ikke min Datter?

LEONORA

Jo, jeg er, hierte Papa!

VIELGESCHREY

Og I Magdelone! er I ikke Magdelone?

MAGDELONE

Jo, Herre!

VIELGESCHREY

Og du min Datter! est du ikke gift med Peder Erichsen Bogholder?

LEONORA

Forlad mig, hierte Papa! jeg er gift med Leander Jeronimi Søn.

VIELGESCHREY

A Og I Magdelone! Er det ikke en Bedemand, I har faaet?

MAGDELONE

Forlad mig, Herre! det er en Bogholder.

Vielgeschrey sætter sig ned paa en Stoel og grunder.

ERICH MADSEN

til Leonard.

Min Herre! hans gode Broder er kommen reent fra Forstanden. Vi maa have Bud efter en Doctor; thi han kiender jo ikke en af os igjen.

LEONARD

Jeg har staaet gandske fortabt og hørt paa alt dette. Jeg troer ikke andet end her er spillet nogen hocus pocus.

VIELGESCHREY

springende op af Stoelen.

Jeg er Alexander Magnus, og I andre ere alle Slyngle, som skal døe for min Haand!

Tar Stoelen i Haanden og jager iblant dem; Leonard fatter ham om Livet og sætter ham.

LEONARD

Min hierte Broder, kiender I mig ikke?

VIELGESCHREY

Ach! ach! ach! Jeg var gandske fra mig selv over disse Historier. I er min Broder Leonard.

LEONARD

Giv jer tilfreds, min hierte Broder! lader os examinere Sagen med Kaaldsindighed; thi her er vist nok spillet Intriguer. Hør, min kiære Leonora! Jeg kand merke, at jer Far har villet gifte jer til en mod jer Villie, og I derfor har brugt List for at undgaae saadant Giftermaal.

LEONORA

paa Knæ.

Ach min allerkiæreste Far! Jeg beder med grædende Taare om Forladelse. Kierlighed til Monsieur Leander paa en Side og Desperation paa den anden har forført mig til at gribe til disse ulovlige Midler.

LEANDER

ogsaa paa Knæ.

Gunstige Hr. Svigerfar! Jeg er den Person, som han i maares visede saa haanlig bort. Jeg har stillet mig an, som jeg var Peder Erichsen Bogholder, for under det Navn at nyde den Skat, som jeg ellers ikke kunde blive mægtig.

PERNILLE

ogsaa paa Knæ.

Gunstige Herre! Jeg er Capitain for dette heele Compagnie af Intriguer. Jeg har opspundet alle disse Listigheder, ikke for at bespotte min Herre, men for at redde jer kiære Datter, hvilken af Fortvilelse havde taget Livet af sig selv, hvis hun havde blevet tvunget at tage denne Bogholder.

OLDFUX

ogsaa paa Knæe.

Gunstige Herre! jeg er Oldfux, en vel-studeret vandrende Ridder. Det var mig, som agerede Advocat og Skriver i Eftermiddag, for at hindre Herren, at han ikke fik Leylighed at tale med Peder Erichsen, da han kom at frie til Magdelone, som man bildte ham ind var Herrens Dotter.

VIELGESCHREY

Ach Monfrere! dette maa jeg hevne, om det skal koste mit Liv.

LEONARD

Monfrere! Jeg kand forsikre, at dersom de havde taget mig udi Ledtog med, havde jeg, u-anseet den Estime jeg har for min Broer, ladet mig ogsaa bruge dertil. I maa forlade disse unge Mennesker, og ansee disse Intriguer som Kierligheds- og Fortvilelses-Virkninger. Kierlighed er saadan sterk Passion, at man overtræder alle Grendser for at nyde det, som man inderlig attraaer. Hvad har I ellers at sige paa dette Parti? Er det ikke ti gange bedre og reputeerligere end det andet? Er det ikke en skikkelig, fornem og riig Person?

VIELGESCHREY

Men Monfrere! han forstaaer ikke sit Bogholderie. Jeg vil have en Svigersøn, som var færdig derudi, og kunde gaae mig til Haande i mine besværlige Forretninger.

LEONARD

Hør, Monfrere! Vil I lyde mit Raad, saa skaf først alle jere Skriver-Karle af, gæk ud og besøg gode Venner om Aftenen, sov jer Middags-Søvn, og bild jer ind, at I har intet at forrette, og see saa til, om der ikke skal blive meere bestilt udi Huuset.

VIELGESCHREY

Ey, Monfrere, før ikke saadan Snak. Ingen veed, hvordan Skoen trykker, uden den, som har den paa Foden.

LEANDER

Ach, min hierte Sviger-Far! dersom han vilde lade sin Vrede fare, forsikrer og lover jeg at legge all min Tid an paa at regne og skrive, for at gaae ham til Haande udi hans Forretninger.

PERNILLE

Ja det vil jeg cavere for at han gjør, Herre!

VIELGESCHREY

Ja du, din Laptaske! du skal betale mig Leegen.

PERNILLE

Hvis jeg ikke havde havt Estime for Herrens Huus, saa havde jeg ladet alting gaae sin Gang. Men som jeg ikke kunde taale at see Herren prostitueres og Jomfruen bragt til Fortvilelse ved saadant Parti, har jeg grebet til dette Middel.

LEONARD

Det er sandt, som hun siger; thi hvorfor skulde hun sætte sig udi saadan Fare, uden Nidkierhed havde drevet hende dertil?

VIELGESCHREY

Lover I mig da, Monsieur, at legge jer efter Bogholderiet?

LEANDER

Ja jeg svær kiære Svigerfar dertil.

VIELGESCHREY

Hvad raader I mig da at gjøre? Monfrere!

LEONARD

Jeg raader og beder for all den broderlig Kierlighed, der er imellem os, at I forlader dem det alle! thi Contracten er alt sluttet, som ikke kand ophæves.

VIELGESCHREY

Saa blir det vist, Monsieur, at I vil legge jer efter Bogholderiet?

LEANDER

Ja jeg svær kiære Svigerfar dertil.

VIELGESCHREY

Saa vil jeg da kalde jer Svigersøn, og forlade alle de andre, hvad de har giort mig imod. Staaer kun op igien!

De reyser sig alle.

VIELGESCHREY

Min Hr. Erich Madsen! I seer hvordan er tilgaaet. Jeg havde tænkt at give min Datter til hans Søn; men disse forliebte Personer har spillet ham i Huusholderskens Hænder. Hun er ellers et skikkeligt Menneske, er kommen af got Folk, og ikke over sine 40 Aar, saa der kand være Forhaabning, at hun kand forplante Bogholderiet.

ERICH MADSEN

I maa selv beholde jer Huusholderske, det I faaer en U-lykke! Hun skal aldrig blive min Sviger-Dotter.

VIELGESCHREY

Det maa I trækkes om.

ERICH MADSEN

Jeg skal lade jer stevne.

VIELGESCHREY

I maa stevne min Piige og den Karl, som har smedet paa det Ægteskab; thi jeg kand gjøre min Eed paa, at det er mig u-afvidende.

ERICH MADSEN

Ach jeg elendige Mand!

PEDER Ach jeg fattige Per Erichsen!

MAGDELONE

Ach min Engel! vær ikke vred.

PEDER

Ey, gæk til Bloksbjerg!

MAGDELONE

Jeg har 3000 Rixdlr. paa Rente, som jeg har lagt mig til gode udi Herrens Tieneste. Hans Datter faaer ikke saa meget til Medgift.

PEDER

Jeg kommer da til at skikke mig derudi, Papa!

ERICH MADSEN

Giør hvad du vil. Kom, lad os gaae hiem uden at tage Afskeed med de Bedragere.

VIELGESCHREY

Hans Tiener, Hr. Bogholder! Jeg vil recommendere min Svigersøn til hans Information.

ERICH MADSEN

I maa recommendere Fanden!

LEANDER
Adieu Hr. Bogholder.

OLDFUX
Hans Tienere, Peder Erichsen! jeg ønsker til Lykke.

PERNILLE
Adieu, Hr. Bogholder, prosit die Malzeit!

PEDER
Adieu, I Slyngle tilsammen!

LEONARD
til Spectatores.
Af dette korte Skue-Spil
See til at du kand lære,
At der vil meer end Stoyen til,
For flittig at passere;
Thi seer man een at spille Tid
Ved Søvn og gode Dage:
Saa een ved alt for megen Fliid
Sig sætter og tilbage.
En løber, slider et par Skoe,
For ringe Ting at vinde;
Han baadet meere, hvis i Roe
Bag Ovnem han sad inde.
Thi som det stundum farligt er
At være alt for vittig,
Saa mangel ødelagt man seer
For han er alt for flittig,
For han af lutter Hurtighed
Frem og tilbage løber.
En bygger for at rive ned,
En støber og omstøber.
Den Stundesløses Character,
Saa vit jeg kand besinde,
Jeg veed ey i Comoedier
Om man skal kunde finde.
Jeg bryder lis her samt i meer,
Mig underkaster Dommen,
At intet udi Verden er
Den første gang fuldkommen.

Foreløbigt om denne udgave

Komedien er - siger Holberg - skrevet allerede i 1723, den havde premiere 25.11.1726 i Grønnegade, men blev først trykt i 1731. Stykket blev (ifølge en teaterplakat) opført 17.1.1727 sammen med et ganske andet stykke: »Crispin Medicin«. På plakaten står nederst (som på flere andre af tidens plakater):

Teatrum er paa det sædvanlige Sted i Grønnegaden saa kand og Liebhaberne igiennem Porten i Gothersgaden indlades; Begyndelsen skeer præcise Klokken 5, at det Klokken 7 kand, have Ende.

Både »Den Stundesløse« og »Crispin Medicin« var i 3 akter. Det sidste stykke var blevet spillet i 1724 og igen i 1726.

»Den Stundesløse« blev jævnlig spillet i 1700-tallet; det var blevet spillet omkring 50 gange i 1778, og blev derefter spillet 1-2 gange hvert år (se plancherne sidst i F.J. Billeskov Jansen's »Ludvig Holberg Værker i Tolv Bind«, bd. 6).

»Den Stundesløse« anses for at være inspireret - i visse passager stærkt inspireret - af Molière's »Den indbildt syge«, men der er mange særtræk der ikke findes i Molière-teksten (se nærmere i kommentarerne i Jens Kr. Andersen's udgave).

Billeskov Jansen nævner (i omtalte bd. 6, s. 322) at den 'spanske' måde at diktere på har fundet et nutidigt sidestykke i Victor Borge's 'fonetiske tegnsætning' (se henvisningen nederst).

Holberg har nævnt »Den Stundesløse« et par steder, således i sin 'betænkning over komedier' i 1723 (se: <http://bjoerna.dk/Holberg/Just-Justesens-Betenkning.pdf>, s. 6) og i 1' latinske levnedsbrev fra 1728 (Kragelund's udgave bd. I, s. 244 (Latin) og 245 (Dansk)).

Quindecim hæ fabulæ impressæ sunt, & in tres tomos describuntur, quorum prior tomus biennii spatio ter recusus est. Reliquæ, non impressæ, sed in theatro nostro cum applausu exhibitæ, sunt 1) Machinationes Henrici (nam fero hoc nomen est in omnibus meis comœdiis) 2) Henricus & Petronilla 3) Rusticus comitis Palatini personam agens 4) Vir in nihilo agendo occupatissimus & deniq; 5) Perfidus Vitricus.

Henvisningen lyder: 'Vir in nihilo agendo occupatissimus' = 'Manden der er stærkt optaget af intet at udrette'. Klippet er fra den (søgbare) 1' udgave af Første Levnedsbrev, som Det Kongelige Bibliotek har lagt på nettet i maj 2008. Adressen er af den mere muntre slags, anyway: <http://www.kb.dk/books/kubsam/2008/maj/00001> [godt 60 MB]

Denne digitale udgave af »Den Stundesløse« bygger på »Den Danske Skue-Plads«-udgaven fra 1731. Der er foretaget en håndfuld mindre justeringer af praktiske grunde. Navnene på figurerne er bogstaveret ens. Når der fx i den trykte udgave står 'Leonore' er det hér rettet til 'Leonora', og når 'Jens Griffel' pludselig kaldes 'Christen' og derefter 'Jens' igen, er det hér rettet til 'Christen [Jens]', således at man kan vælge hvad man vil, for der er også en anden 'Jens' i stykket: 'Jens Sandbüchs'. Andre typer af 'inkonsekvenser' er bibeholdt uden bemærkninger.

Bogstavering: Man kan ikke vide sikkert hvad der skyldes 'Holberg', en 'skriver', eller en 'sætter' på trykkeriet. Men man kan sé at Holberg (inkl. hjælperne) - trods dét at man ikke havde nogen fast retskrivning - skrev på en måde der sagtens lader sig læse i dag.

Enkelte ord skal man passe på med; slå evt. op i ODS på nettet: <http://ordnet.dk/ods/opslag?opslag=fodre> og skriv dét ord du vil undersøge (i stedet for 'fodre'). Fx kan ordet 'fodre' misforstås.

Hos Holberg skal det læses med hårdt 'd' (dvs. snarest 'fodre' i ODS-betydning III)... En 'klassisk' fejltagelse er at læse ordet 'rare' på moderne Dansk manér; tænk i stedet på den Engelske betydning.

Visse latinske ord:

- 'Claudatur' betyder at parenteser skal sluttes (som når man siger: 'Parentes slut').
- 'Regula Detri' kan opløses i 'regula de tri' eller måske 'regula de tribus', altså 'Læren om de tre'. Når 2 mænd graver ... på 7 timer, hvor længe er så ...?; der er stillet et *utal* af spørgsmål på dén model, nogle morsommere end andre: *En sælger 100 Tønder Rug med Strygmaal for 20 Rixdaler, hvor meget højere kunde Summen stige, om de var i Topmaal?*. 'Regula Sct. Petri' = Sankt Peter-reglen: Egentlig stod: 'Regula St. Petri', men dét ville nemt kunne læses forkert.

Når 'Aabenraa' nævnes som 'Peder Bogholder's' fødested, så tænkes givetvis på den københavnske gade af samme navn (hvor der i øvrigt i Nr. 30 findes et Musikhistorisk Museum, se: <http://www.natmus.dk/sw25193.asp>).

Holberg's værker blev oprindeligt sat med *fraktur*, undertiden kaldet 'gotisk skrift', mens latinske ord blev sat med *antikva* ('latinske' bogstaver); og *fraktur* anså man for déngang for at være nem at læse. Hans latinske værker (fx 'Niels Klim' blev sat med 'antikva'). Hér er benyttet 'antikva' hele vejen igennem, dvs. uden særlig markering af de latinsk bogstaverede ord. Derimod er alle regibemærkninger sat i *kursiv* for at gøre skriftbilledet så tydeligt som muligt.

Holberg brugte undertiden ligaturer, dvs. sammenskrivninger - fx af 'oe' i ordet 'Comoedie'. Dét er af tekniske grunde undladt i denne udgave (dvs. akkurat som i *nogle* andre udgaver, dog ikke Billeskov Jansen's 12 binds-udgave).

Den digitale udgave (i sine forskellige former) må bruges frit til ikke-kommerciel brug, ellers gælder sædvanlige regler.

Forskellige udgaver (alle med kommentarer af forskellig art): • »*Ludvig Holberg Værker i Tolv Bind*«, bd. 6 (se ovenfor) • »*Ludvig Holberg. Jeppe paa Bierget og tre andre Komedier*« (Hans Reitzel's Forlag v/ F.J. Billeskov Jansen) • »*Den Stundesløse*« (Dansklærerforeningen med efterskrift af Jens Hougaard, 1985) og • »*Ludvig Holberg Seks Komedier*« (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 2. udgave 2004 v/ Jens Kr. Andersen).

Desuden findes en CD-udgave som måske er '*trykt i dette år*', for det er ikke anført - hverken på de to CD'er eller i ledsagehæftet - at vi skriver 2008: »*Ludvig Holberg Den Stundesløse. Uddrag og scener af Det Kongelige Teaters repertoire*«. 2 CD med i alt godt 50 minutters lydclip redigeret af Erich Harbo og Uffe Henriksen. Classico.

CD-udgave med Victor Borge: »*Unstarted Symphony*«, udgivet af Naxos i 2008. Nr. 10 er 'Phonetic Punctuation' (ca. 6 min.); på samme CD er også Nr. 4 'Inflation Language' (ca. 3 min.)

BA, 2008
